

MINISTERSTWO
PRZEDSIĘBIORCZOŚCI
I TECHNOLOGII

PORADNIK DLA ZAMAWIAJĄCYCH USUWANIE AZBESTU

Autor:
Dariusz Koba

Konsultacje naukowe:
dr Andrzej Obmiński – ITB

Stan prawny na dzień 15.11.2018 r.

SPIS TREŚCI

	str.
<u>Wstęp</u>	2
<u>1. Opis przedmiotu zamówienia</u>	5
<u>2. Kwalifikacja wykonawców</u>	15
<u>3. Wybór oferty najkorzystniejszej</u>	25
<u>4. Istotne postanowienia umowy</u>	34
<u>5. Nadzór nad umową</u>	44
 Załącznik:	
<u>Regulamin pracy komisji przetargowej</u>	51

Wstęp

Prawo zamówień publicznych (Pzp) służy efektywnemu wydatkowaniu środków publicznych i zapobieganiu negatywnym zjawiskom mogącym pojawić się na styku sektora publicznego i prywatnego w związku z tym. Implementacji tych celów służą zasady udzielania zamówień: równe traktowanie wykonawców, uczciwa konkurencja, proporcjonalność i przejrzystość. Regulacje zawarte w ustawie Pzp stanowią uszczegółowienie tych zasad i mają za zadanie zapewnienie wykonawcom minimalnego poziomu ochrony ich praw dostępu do zamówień publicznych. Mimo rozbudowanej regulacji prawnej, ustawa Pzp nie odpowiada na szereg pytań, przed którymi staje zamawiający w trakcie przygotowania i prowadzenia postępowania o udzielenie zamówienia. Rozstrzygając napotymane dylematy, zamawiający posiada duże pole swobody, ograniczone jedynie prawami wykonawców gwarantowanymi przepisami ustawy Pzp. Na wiele sposobów zamawiający może sformułować istotne warunki zamówienia, dostosowując je do konkretnych okoliczności i potrzeb, jakie mają zostać zaspokojone realizacją zamówienia. Zawsze należy mieć na uwadze efekt, który powinien zostać osiągnięty, czyli należyte wykonanie zamówienia na możliwie najkorzystniejszych warunkach rynkowych.

Spośród wielu informacji, jakie należy określić w specyfikacji istotnych warunków zamówienia (SIWZ, specyfikacja) najważniejsze są:

- opis przedmiotu zamówienia (OPZ)
- zasady kwalifikacji wykonawców (podstawy wykluczenia i warunki udziału w postępowaniu)
- kryteria oceny ofert
- istotne postanowienia umowy (IPU).

Od jakości tych elementów specyfikacji w przeważającej mierze zależy efektywność zamówienia i osiągnięcie zakładanych rezultatów. Dlatego też niniejszy Poradnik jest poświęcony tym przede wszystkim problemom – w odniesieniu do usług usuwania wyrobów zawierających azbest, oczywiście.

Dodatkowym elementem, o którym ustawa Pzp już nie wspomina, jest właściwe zarządzanie realizacją zamówienia, a w szczególności nadzór nad należytym wykonywaniem umowy. W celu realizacji prawidłowego nadzoru oraz weryfikacji poprawności wykonywania prac w kontakcie z azbestem, zaleca się zaangażowanie przez zleceniodawcę dodatkowej osoby do nadzoru prac związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest, nie związanej w żaden sposób z wykonawcą zlecanych prac. Zadaniem inspektora byłoby kontrolowanie dokumentacji, bieżące nadzorowanie prac, kontrolowanie i dokumentowanie poszczególnych etapów realizacji planu robót oraz ocena prawidłowości postępowania wykonawcy i – ewentualnie – stopnia zapylenia pyłem azbestu. Stąd w kolejnym rozdziale zawarto wskazówki dotyczące zatrudniania inspektora nadzoru prac w kontakcie z azbestem.

Przepisy ustawy Pzp albo nie regulują powyższych kwestii (zarządzanie umową), albo regulują materię w sposób fragmentaryczny, mając przede wszystkim na uwadze ochronę praw wykonawców do swobodnego dostępu do zamówień. Przepisy nie stanowią, i nie powinny stanowić, instrukcji postępowania czy też podręcznika udzielania zamówień publicznych. Udzielanie zamówień publicznych oznacza dużo więcej, niż tylko stosowanie przepisów prawa zamówień publicznych (podobnie, jak budowa obiektu nie stanowi

implementacji ustawy Prawo budowlane). Wymaga znajomości przedmiotu zamówienia, rynku potencjalnych wykonawców, ich ofert oraz obyczajów panujących na tym rynku.

Celem niniejszego opracowania jest udostępnienie zamawiającym narzędzi umożliwiających udzielenie zamówienia na warunkach promujących efektywne wykonanie zamówienia obejmującego usuwanie wyrobów zawierających azbest.

Azbest jest rozpowszechnioną w budownictwie substancją rakotwórczą a prace demontażu powodują znaczący wzrost zagrożenia, szczególnie w sytuacji nieprawidłowych czynności przed, w trakcie i po zakończeniu robót. Wymagają one specyficznych warunków bezpieczeństwa i higieny pracy (BHP) i technologii oraz szczególnej staranności. W Polsce (w przeciwieństwie do krajów UE) nie istnieje certyfikacja dla tych prac ograniczająca ryzyko przystąpienia do nich ekip wykonawców bez wymaganej wiedzy, umiejętności i technologii. Przepisy ograniczające takie ryzyko, jak wskazuje praktyka, mogą okazać się „miękkie”, gdyż w wielu przepisach prawa, a także w rozumieniu urzędów widoczna jest troska o wygodę i „dobrostan” wykonawców, przedsiębiorców ułatwiająca podjęcie takich prac i upraszczająca ich kontrolę.

Stąd obserwacja praktyki usuwania wyrobów zawierających azbest pozwala na sformułowanie wniosku, iż mimo istnienia szeregu regulacji prawnych mających zapewnić realizację usług z zachowaniem zasad bezpieczeństwa i higieny pracy pracowników, ochrony zdrowia mieszkańców oraz ochrony środowiska – usługi często są realizowane z naruszeniem tych zasad.

Wydaje się, że nie do przecenienia jest w tej sytuacji rola zamawiającego, który może i powinien ukształtować warunki zamówienia w taki sposób, aby zminimalizować negatywny wpływ zagrożeń powstających przy usuwaniu azbestu z obiektu. W specyfikacji zamawiający powinien zawrzeć szczegółowe wymagania, jakie odnoszą się do danego rodzaju robót, danego obiektu, spodziewanych zagrożeń i sposobu ich uniknięcia. Co do zasady nie należy kierować się wyłącznie ceną, gdyż skutkuje to ryzykiem zastosowania najprostszych technologii i najtańszych materiałów, prowadzi to do ryzyka nieprawidłowości i zagrożeń zdrowotnych, zarówno samych wykonawców, jak też przyszłych użytkowników obiektów. Należy natomiast w istotnym stopniu kierować się potrzebą zmniejszenia zagrożenia powodowanego przez pył azbestowy powstający przy pracach demontażu omawianych wyrobów. To powinno być zapewnione przez rozpoznanie potrzeb takich specjalistycznych robót przez zleceniodawcę i wybór odpowiedniej technologii, w razie potrzeby projektu, opisującego jej zastosowanie, oraz dobór wykonawcy zdolnego skutecznie wykonać wymagane zabezpieczenia obiektu i demontaż wyrobów zawierających azbest.

Poziomy zagrożenia w pracach w kontakcie z azbestem zastosowanym w budownictwie są zróżnicowane i temu zróżnicowaniu powinny odpowiadać zarówno odpowiednio przygotowane i przeprowadzone postępowania przetargowe, wyłaniające właściwych wykonawców, także stosowana przez nich technologia, sprzęt, środki ochrony (organizacyjne i techniczne). Każdy z elementów specyfikacji powinien to uwzględniać (z jak skomplikowanym zadaniem zmierzy się wykonawca).

Zatem projektant robót, rzeczoznawca opracowujący kosztorys inwestorski (a więc i inwestor), inspektor nadzoru inwestorskiego, a przede wszystkim przyszły wykonawca powinni posiadać odpowiednią, proporcjonalną do stopnia swej odpowiedzialności wiedzę

na temat stosowanych technologii prac, narzędzi, wymagań dla robót i powstających zagrożeń.

Wiedzę taką można pozyskać np. przez stronę internetową www.bazaazbestowa.gov.pl, gdzie znajdują się dane kontaktowe do osób odpowiedzialnych za realizację Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032. Bardziej szczegółowe informacje z zakresu techniki, technologii i szczególnych rozwiązań ograniczających zagrożenie mogą udzielać instytucje statutowo odpowiedzialne za rozwiązywanie tego problemu (Instytut Medycyny Pracy w Łodzi, Instytut Techniki Budowlanej w Warszawie). Konsultacje takie udzielane np. przez ITB dotyczą wymagań BHP w projektowaniu tych robót i dopasowaniu odpowiednich środków technicznych i organizacyjnych przy konkretnych rodzajach prac w kontakcie z azbestem. Mogą też przyjąć formę kontroli jakościowej wykonywanych robót.

Wszystkie prace związane z usuwaniem azbestu można najogólniej podzielić, w zależności od narastającego ryzyka zagrożeń zdrowotnych, na trzy kategorie:

1. Prace małe i łatwe, mniej zagrażające, nie wymagające stosowania podciśnienia w strefach pracy, co najwyżej izolacji lokalnej dla małego obszaru robót, np.: wykonywanie prac na elewacji lub dachu w pojedynczych obiektach (do ok. 500 m²), prace które mogą być wykonane w terminie do 3 dni (malowanie płyt azbestowo-cementowych, usuwanie tych wyrobów itp.), wymiana uszczelek, małych urządzeń lub ich elementów zawierających azbest w całości (bez usuwania azbestu). Za zamówienia tego typu będziemy uznawać również te, które obejmują w jednym postępowaniu prace małe do wykonania na dziesiątkach, a nawet setkach odrębnych budynków.

2. Prace duże, dotyczące tych samych czynności co wymienione w pkt 1, ale prowadzone na większą skalę (ze względu na rozmiar) mogą stworzyć uciążliwość i zagrożenie dla otoczenia, są prowadzone na dużych obiektach np. całe osiedla, duże wielopiętrowe budynki. Nie wymagają one podciśnienia w strefach pracy. Wymagają one większego zespołu wykonawców, zastosowania ostrzejszych reżimów technologicznych, szczegółowego opracowania logistyki, dodatkowych urządzeń oraz kontroli ze strony inspektorów nadzoru, a także kontroli skutków prac poprzez pomiary stężenia pyłów w strefach pracy i/lub wewnątrz budynku – w zależności od specyfiki i trudności technologicznych. Wynika to z koncentracji czynności uwalniających pył azbestowy na względnie mniejszym obszarze niż małe prace prowadzone na wielu małych obiektach.

3. Prace trudne, wśród których należy rozróżnić dwa rodzaje:

3a. Prace rozbiórkowe i prowadzone wewnątrz budynków: wymagają podziału kubatury budynku na strefy o zróżnicowanym stopniu zagrożeń, stosowania (na ogół) złożonych technologii czyszczenia powietrza, utrzymywania podciśnienia w strefie pracy i wymiany powietrza wewnętrznego. Obowiązkowy powinien być nadzór nad pracami oraz pomiar stężenia pyłów azbestu w strefach pracy i poza nimi, a także po zakończeniu wszystkich prac usuwających azbest w ramach odbioru końcowego.

3b. Prace prowadzone wewnątrz budynków przy usuwaniu wyrobów tzw. „miękkich” – o gęstości objętościowej < 1000 kg/m³: najwyższy stopień złożoności robót, największe zagrożenia zdrowotne. Wymagają stałego nadzoru technicznego, monitorowania stężenia pyłów azbestu w budynku i w strefach pracy, stosowania podciśnienia w strefach pracy, śluz, komór dekontaminacyjnych, z których powietrze jest usuwane po przefiltrowaniu, specjalistycznego sprzętu ograniczającego pylenie, czyli stosowania najlepszych środków technicznych i organizacyjnych ograniczających ryzyko uwalniania i rozprzestrzeniania się

pyłów azbestu. Z wymagań tej kategorii robót powinny być wyłączone prace o bardzo małym zasięgu, w których stosuje się specjalistyczną technikę, ale ze względu na małą ilość wyrobów azbestowych nie stwarzają one zagrożenia dla całej kubatury budynku (wymiana/usunięcie lub naprawa elementów maszyn, uszczelek, małych fragmentów instalacji).

Wielokrotnie będziemy w treści Poradnika różnicować zalecenia w zależności od kategorii prac, co należy odnosić do podziału poczynionego powyżej.

1. Opis przedmiotu zamówienia

Pierwszą i najważniejszą czynnością zamawiającego w przygotowaniu postępowania jest sporządzenie opisu przedmiotu zamówienia. Zarówno w interesie zamawiającego, jak i wykonawców leży, aby opis przedmiotu zamówienia był jednoznaczny i wyczerpujący (kompletny), uwzględniający wszystkie wymagania stawiane przez zamawiającego oraz wszystkie czynniki mogące mieć wpływ na cenę oferty (art. 29 ust. 1 Pzp). Tylko wtedy zamawiający ma szansę otrzymać porównywalne oferty, a wybrany wykonawca wykona to, czego zamawiający oczekiwał rozpoczynając postępowanie.

Prace polegające na demontażu wyrobów trwale związanych z obiektem, a zwłaszcza polegające na zastąpieniu tych wyrobów innymi, wolnymi od azbestu należy uznać za roboty budowlane (o kodzie CPV 45262660-5). W takim przypadku opis przedmiotu powinien być sporządzony za pomocą dokumentacji projektowej oraz specyfikacji technicznej wykonania i odbioru robót budowlanych. Jeśli jest wymagane pozwolenie na budowę dokumentacja projektowa musi obejmować projekt budowlany i wykonawczy, w tym projekt usunięcia wyrobów zawierających azbest. Jeśli nie jest wymagane pozwolenie na budowę, wystarczająca jest uproszczona dokumentacja projektowa, również w zakresie dotyczącym prac z azbestem. Prace małe i łatwe częściej są zlecane w trybie zaprojektuj i wykonaj, gdzie zamawiający opisuje przedmiot zamówienia za pomocą programu funkcjonalno-użytkowego. Proste prace polegające na demontażu, pakowaniu, transporcie i unieszkodliwieniu odpadów zawierających azbest stanowią usługę o kodzie CPV 90650000-8.

Przedmiotu zamówienia nie można opisywać w sposób, który mógłby utrudniać uczciwą konkurencję (art. 29 ust. 2 Pzp). W szczególności, przedmiotu zamówienia nie wolno opisywać w sposób, który mógłby doprowadzić do nieuzasadnionego uprzywilejowania lub dyskryminacji niektórych wykonawców lub produktów. Nie wolno m.in. bezpośrednio lub pośrednio wskazywać na produkt, producenta lub wykonawcę poprzez:

- wskazanie pochodzenia produktu, nazwy handlowej, nazwy modelu, numeru katalogowego,
- określenie sposobu wytwarzania produktu lub sposobu realizacji usługi wskazującego na konkretnego producenta lub wykonawcę,
- wskazanie patentu, wzoru przemysłowego, znaku towarowego lub innego rozwiązania prawnie chronionego,
- specyficzny zestaw cech (parametrów, funkcji), który jest właściwy dla określonego produktu. (Wyłączeniem od tej reguły mogą być zalecenia zawarte w specyfikacji technicznej lub w projekcie, gdzie umieszcza się konkretne parametry urządzeń np. odkurzacze specjalistyczne do usuwania pyłu azbestowego wyposażone w filtry

HEPA, albo jednostki do utrzymywania podciśnienia w miejscu pracy, wyposażone w filtry HEPA i o wydajności np. 1000 m³/h.)

Wyjątkiem także od powyższej zasady jest sytuacja, w której jest to uzasadnione specyfiką przedmiotu zamówienia, a wskazaniu marki, modelu itp. towarzyszą wyrazy „lub równoważny” (art. 29 ust. 3 Pzp). Niemniej, z uwagi na specyfikę prac w kontakcie z azbestem przepis ten nie będzie miał zastosowania. Nawet, jeśli w opisie przedmiotu znajduje się wskazanie konkretnych produktów, stanowi to opis stanu zastanego, opis wyrobów zawierających azbest podlegających usunięciu. Nazwy te nie wskazują produktów stanowiących przedmiot dostawy. (O ile w ogóle w ramach zamówienia dostarczane są jakieś produkty, co może mieć miejsce w przypadku zamówień obejmujących np. wymianę pokrycia dachowego lub remont elewacji, ta część zamówienia zostanie pominięta w Poradniku.) W takiej sytuacji (podobnie, jak w przypadku np. zakupu materiałów eksploatacyjnych lub części zamiennych do posiadanych już urządzeń) wskazanie posiadanych przez zamawiającego produktów (urządzeń) jest konieczne do przygotowania realnych ofert przez wykonawców.

Dla zamówień na usuwanie azbestu kluczową normą dotyczącą opisu przedmiotu zamówienia jest więc nakaz:

Przedmiot zamówienia opisuje się w sposób jednoznaczny i wyczerpujący, za pomocą dostatecznie dokładnych i zrozumiałych określeń, uwzględniając wszystkie wymagania i okoliczności mogące mieć wpływ na sporządzenie oferty

Przedmiot zamówienia może zostać określony różnorodnie, jednak zwykle można ten opis przyporządkować do jednej z dwóch metod:

- 1) Opis techniczny, technologiczny, projektowy. Zamawiający definiuje przedmiot zamówienia poprzez opis sposobu jego realizacji: opisuje materiały, jakie mają zostać użyte, narzędzia i technologie, jakie mają zostać wykorzystane, nakład i zakres pracy, jaka ma zostać wykonana.
- 2) Opis funkcjonalny, czyli określenie efektów, jakie mają zostać osiągnięte, potrzeb jakie mają zostać zaspokojone. Ważne są rezultaty - sposób ich osiągnięcia pozostawiany jest do wyboru wykonawcy.

Obie metody różnią się zasadniczo, i to w wielu wymiarach:

Opis techniczny	Opis funkcjonalny
Zamawiający zajmuje się doбором właściwych środków zaspokojenia potrzeb, co wymaga zwykle większego czasu, nakładu pracy własnej lub poniesienia kosztów zewnętrznych na zatrudnienie eksperta.	Zamawiający komunikuje jedynie swoje potrzeby, cele do spełnienia, oczekiwane efekty.
Wykonawca zobowiązany jest określić cenę realizacji zamówienia w sposób narzucony przez zamawiającego.	Wykonawca ma dużą swobodę co do sposobu obliczenia ceny.

Wykonawca zobowiązany jest realizować zamówienie zgodnie z wymaganiami technicznymi narzuconymi przez zamawiającego.	Wykonawca może dobrać samodzielnie metodę realizacji zamówienia.
Zamawiający zobowiązany jest nadzorować realizację zamówienia i egzekwować narzucony przez siebie sposób wykonania.	Zamawiający nie ingeruje w realizację zamówienia, a zwłaszcza w przyjęte przez wykonawcę metody.
Wykonawca (w uproszczeniu) odpowiedzialny jest za działanie z należytą starannością, co do zasady nie ponosi odpowiedzialności za efekt końcowy, gdyż zależy on również od działań zamawiającego, w tym od projektu i narzuconej technologii.	Wykonawca odpowiada, co do zasady, za efekt, za osiągnięcie określonych celów, rezultatów.

Program rządowy „Nowe podejście do zamówień publicznych” propaguje częstsze stosowanie opisu funkcjonalnego, który umożliwia uwzględnienie postępu technicznego, który w sposób optymalny spełni indywidualne potrzeby zamawiającego. Główna zaleta funkcjonalnego opisu przedmiotu zamówienia polega na tym, że nie narzuca on wykonawcom określonych rozwiązań technicznych, lecz pozostawia im znaczną swobodę w kształtowaniu warunków ofert. Dzięki temu zamawiający może otrzymać i porównać różne rozwiązania, ostatecznie wybrać to spośród nich, które w sposób optymalny, pod względem technicznym, ekonomicznym i funkcjonalnym, odpowiada jego potrzebom.

Z drugiej strony, brak opisu technicznego może powodować, że wykonawcy będą dążyć do osiągnięcia celów możliwie najtańszymi metodami, nie bacząc na ryzyka, skutki uboczne itp. Usuwanie azbestu jest dobrym tego przykładem: można usunąć wyroby zawierające azbest niewielkim kosztem, jednak przy okazji zatruwając pracowników, mieszkańców i sąsiadów, a także pozostawiając w otoczeniu mnóstwo unoszącego się pyłu azbestu stanowiącego zagrożenie dla ludzi i środowiska.

Ponadto, odpowiedzialność wykonawcy prac za osiągnięty rezultat w praktyce bywa fikcyjna, lub odnosi się wyłącznie do faktu usunięcia azbestu. Nie odnosi się do skutków, jakim jest zanieczyszczenie budynku po usunięciu azbestu. W przepisach nie określono kryteriów akceptowalności skutków zapylenia (jakości robót). Zwykle wykonawca sam siebie ocenia, potwierdzając poprawność swojej pracy, a w wyjątkowych okolicznościach oceniany jest przez badanie powietrza (dla którego ustawodawca nie przyjął żadnych kryteriów liczbowych, sprzętowych, technologicznych, czy logistycznych).

Stąd w zakresie usuwania azbestu obowiązuje szereg regulacji, które w istotnym zakresie narzucają sposób realizacji zamówienia, co oznacza, że, nawet, jeśli zamawiający nie ingeruje w sposób realizacji zamówienia, jest on przynajmniej częściowo, regulowany przepisami prawa.

Jednak obowiązujące w kraju, „miękkie” przepisy mogą nie zapewnić w wystarczającym stopniu gwarancji należytego usunięcia azbestu. Dlatego zamawiający nie powinien poprzestać na funkcjonalnym opisie przedmiotu zamówienia ograniczającym się (w uproszczeniu) do stwierdzenia: „Wykonawca zobowiązany jest

usunąć wyroby zawierające azbest zgodnie z obowiązującymi przepisami”. Konieczne jest wskazanie co najmniej kilku zasad oraz przyjęcie kryteriów oceny ofert odnoszących się do oferowanego sposobu realizacji zamówienia.

Przykłady postanowień SIWZ w zakresie opisu przedmiotu zamówienia polegającego na usuwaniu wyrobów zawierających azbest:

Typ 1. **Prace małe i łatwe** dotyczące elewacji i pokryć dachowych w obiektach jednorodzinnych oraz gospodarstwach rolnych

Opis przedmiotu zamówienia

1. Przedmiot zamówienia polega na usunięciu wyrobów zawierających azbest na nieruchomościach położonych na terenie gminy/miasta .....
2. Wyroby zawierające azbest to pokrycia dachowe, elewacje wykonane z:
  - płyt azbestowo-cementowych pokrycia dachowego (dane dotyczące ilości usuwanych wyrobów powinny wynikać z obowiązującej inwentaryzacji tych wyrobów):
    - a. płyty azbestowo-cementowe faliste - ..... kg
    - b. płyty płaskie prasowane (AC-1 KARO) - ..... kg
  - elewacyjnych płyt azbestowo-cementowych:
    - c. płyty prasowane płaskie okładzinowe (nie malowane) - ..... kg
    - d. płyty prasowane płaskie (KARO) - ..... kg
3. Przedmiot zamówienia obejmuje w zależności od tego, czy wyroby zostały wcześniej zdemontowane:
  - a. demontaż, opakowanie, ważenie, załadunek, transport i unieszkodliwianie lub
  - b. opakowanie, ważenie, załadunek, transport i unieszkodliwianie.
4. Demontaż należy wykonać z najwyższą starannością, zgodnie z obowiązującymi przepisami, SIWZ oraz ofertą Wykonawcy. Oferta Wykonawcy musi gwarantować minimalny poziom jakości określony w ramach opisu zasad oceny ofert w kryterium „Plan prac”. Zamawiający wskazuje, że demontaż wyrobów i opakowanie odpadów zawierających azbest stanowią kluczowe części zamówienia i wymaga, aby zostały wykonane osobiście przez Wykonawcę.
5. Demontaż należy wykonywać uwzględniając m. in. następujące wymagania wobec prowadzonych prac:
  - a. izolowanie wnętrza budynku od strefy prac
  - b. izolowanie gruntu wokół budynku od strefy prac
  - c. oznakowanie i przygotowanie strefy prac zgodnie z wymaganiami dla prac związanych z usuwaniem azbestu
  - d. wyznaczenie i przygotowanie tymczasowego magazynu/miejsca na odpady
  - e. przed demontażem należy zwilżyć powierzchnię płyt płynami impregnującymi
  - f. podczas demontażu należy stosować narzędzia ręcznie napędzane, nie stosować łamania, kruszenia, rzucania i innych form destrukcji uwalniającej pyły.
6. Wyroby demontowane należy opakowywać na miejscu, niezwłocznie po zdemontowaniu. Zdemontowane wcześniej wyroby podlegają pakowaniu przez Wykonawcę, przy czym powinny być zaimpregnowane specjalistycznymi preparatami przed zapakowaniem, następnie zhermetyzowane opakowaniem z folii, a płyty

- półamane zebrane do odpowiednich worków z tkaniny PE.

użytkowania takich wyrobów (Dz. U. z 2005 r. Nr 216 poz. 1824).

- g. Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. z 2011 r. Nr 8., poz.31).
- h. Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12.12.2014 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów (Dz. U. z 2014 r. poz. 1973).

Typ 2. Prace duże dotyczące elewacji i pokryć dachowych w obiektach użyteczności publicznej, mieszkalnych, biurowych w zabudowie miejskiej

Opis przedmiotu zamówienia

1. Przedmiot zamówienia polega na usunięciu wyrobów zawierających azbest na nieruchomościach położonych na terenie gminy/miasta .....
2. Wyroby zawierające azbest to pokrycia dachowe, elewacje wykonane z:
  - płyt azbestowo-cementowych pokrycia dachowego:
    - a. płyty azbestowo-cementowe faliste - ..... kg
  - elewacyjnych płyt azbestowo-cementowych:
    - b. płyty prasowane płaskie okładzinowe (nie malowane) - ..... kg
    - c. płyty azbestowo-cementowe acekol (pokryte jednostronnie fabrycznie powłoką farby akrylowej) - ..... kg
    - d. płyty azbestowo-cementowe kolorys P (powierzchnia licowa wzorzysta przez wtłoczenie w płytę barwnej posypki) - ..... kg
    - e. płyty azbestowo-cementowe kolorys G (powierzchnia licowa dwubarwna przez wtłoczenie barwnej posypki w kolorową powierzchnię płyty) - ..... kg
    - f. płyty ligno-cementowe FIBROBET - ..... kg
    - g. płyty ligno-cementowe modyfikowane - ..... kg
3. Przedmiot zamówienia obejmuje demontaż, opakowanie, ważenie, załadunek, transport i unieszkodliwianie wyrobów.
4. Demontaż należy wykonać z najwyższą starannością, zgodnie z obowiązującymi przepisami, SIWZ oraz ofertą Wykonawcy. Oferta Wykonawcy musi gwarantować minimalny poziom jakości określony w ramach opisu zasad oceny ofert w kryterium „Plan prac”. Zamawiający wskazuje, że demontaż wyrobów i opakowanie odpadów zawierających azbest stanowią kluczowe części zamówienia i wymaga, aby zostały wykonane osobiście przez Wykonawcę.
5. Demontaż należy wykonywać uwzględniając m. in. następujące wymagania wobec prowadzonych prac:
  - a. izolowanie wnętrza budynku od strefy prac
  - b. izolowanie gruntu wokół budynku od strefy prac
  - c. oznakowanie i przygotowanie strefy prac zgodnie z wymaganiami dla prac w kontakcie z azbestem
  - d. wyznaczenie i przygotowanie tymczasowego miejsca/magazynu na odpady
  - e. przed demontażem należy zwilżyć powierzchnię płyt płynami impregnującymi
  - f. podczas demontażu należy stosować narzędzia ręcznie napędzane, nie

stosować łamania, kruszenia, rzucania i innych form destrukcji uwalniającej pyły.

6. Wyroby demontowane należy opakowywać na miejscu, niezwłocznie po zdemontowaniu.
7. Odpady powinny być usunięte z miejsca ich tymczasowego magazynowania najpóźniej w przeciągu kilku dni i przetransportowane na składowisko.
8. Wykonawca sporządzi dokumentację fotograficzną obrazującą stan zastany oraz wszystkie etapy prac, ze szczególnym uwzględnieniem oznaczenia i zastosowanych zabezpieczeń miejsca prac, środków ochrony indywidualnej pracowników wykonujących prace oraz miejsca magazynowania i sposobów zabezpieczenia powstałych odpadów zawierających azbest. Wykonawca może zaoferować, co będzie przedmiotem oceny w ramach kryterium „Plan prac” np. monitoring kamer video procesu demontażu.
9. Przed transportem odpady podlegają ważeniu. Wykonawca zawiadomi o przewidywanym terminie i godzinie ważenia Zamawiającego oraz właściciela/zarządcę nieruchomości, którzy mają prawo być obecni przy tej czynności. Wynik ważenia Wykonawca wpisuje do kart ewidencji oraz karty przekazania odpadów.
10. Przed transportem ładunek odpadów powinien być umieszczony na paletach i zabezpieczony przed przemieszczaniem się. Wykonawca dokona załadunku i mocowania odpadów w sposób uniemożliwiający ich przemieszczanie się w trakcie transportu.
11. Transport zostanie dokonany przy użyciu środków transportu przystosowanych do transportu odpadów o kodach: 17 06 05* 17 06 01*.
12. Wykonawca przekaze odpady na składowisko uprawnione do przyjmowania tego typu odpadów, które potwierdzi przyjęcie odpadów na karcie przekazania odpadów.
13. Jeśli istnieje taka potrzeba (zalecona konsultacja inwestora z odpowiednimi instytucjami) jakość prac i skutki usuwania azbestu zostaną ocenione na podstawie zbadania próbek powietrza przed i po zakończeniu prac. Poboru i analizy pod kątem zanieczyszczenia powietrza pyłami azbestu dokona laboratorium posiadające akredytację wydaną przez PCA. Koszty badań ponosi wykonawca prac demontażowych uwzględniając je w swojej ofercie. (Z powyższego wynika, że również wykonawca robót, przygotowujący swoją ofertę powinien skonsultować proponowane czynności i zakres robót z laboratorium, które oszacuje ilość potrzebnych próbek i oceni koszt badań).
14. Zamawiający wymaga, aby osoby wykonujące prace w zakresie demontażu i pakowania były zatrudnione na podstawie umowy o pracę przez Wykonawcę, natomiast osoby wykonujące prace w zakresie ważenia i transportu odpadów były zatrudnione na podstawie umowy o pracę przez Wykonawcę lub podwykonawcę.
15. Przedmiot zamówienia należy wykonać zgodnie z obowiązującymi przepisami, w szczególności:
  - a. Ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2013 r., poz. 21 ze zm.),
  - b. Ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2013 r., poz. 1399 ze zm.),

- c. Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r., poz. 1232 ze zm.),
- d. Ustawy z dnia 19.08.2011 r. o przewozie towarów niebezpiecznych (Dz. U. z 2011 r., Nr 227, poz. 1367 ze zm.),
- e. Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z 02.04.2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 71 poz. 649) zmienionego Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r. (Dz.U. 2010 nr 162 poz. 1089)
- f. Rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14.10.2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. z 2005 r. Nr 216 poz. 1824).
- g. Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. z 2011 r. Nr 8., poz.31).
- h. Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12.12.2014 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów (Dz. U. z 2014 r. poz. 1973).

Typ 3. **Prace trudne** dotyczące usuwania wyrobów z azbestem z wnętrza budynków, w tym wyrobów o gęstości poniżej 1000 kg/m³

Opis przedmiotu zamówienia

1. Przedmiot zamówienia polega na usunięciu wyrobów zawierających azbest z nieruchomości położonych na terenie gminy/miasta .....
2. Wyroby zawierające azbest to:
  - a. miękkie płyty izolacyjne - ..... kg
  - b. sznury azbestowe - ..... kg
  - c. uszczelki na instalacjach grzewczych i wentylatorowych - ..... kg
  - d. sznury azbestowe stanowiące izolację instalacji ..... - ..... kg
  - e. płyty płaskie azbestowo – cementowe zastosowane wewnątrz budynków - ..... kg
  - f. płyty warstwowe PW3/A stanowiące elementy ścian osłonowych i ścianki działowe - ..... kg
  - g. płyty SOKALIT (w budynkach typu LIPSK i BERLIN) - ..... kg
  - h. rury azbestowo – cementowe do wody pitnej i kanalizacyjne - ..... kg
  - i. leje zsypowe w budynkach wielopiętrowych - ..... kg
  - j. ....
3. Przedmiot zamówienia obejmuje demontaż, opakowanie, ważenie, załadunek, transport i unieszkodliwianie odpadów.
4. Demontaż należy wykonać z najwyższą starannością, zgodnie z obowiązującymi przepisami, SIWZ oraz ofertą Wykonawcy. Oferta Wykonawcy musi gwarantować minimalny poziom jakości określony w ramach opisu zasad oceny ofert w kryterium

- „Plan prac”. Zamawiający wskazuje, że demontaż wyrobów i opakowanie odpadów zawierających azbest stanowią kluczowe części zamówienia i wymaga, aby zostały wykonane osobiście przez Wykonawcę.
5. W przypadku prac demontażowych o dużym zakresie robót (z wyłączeniem prac drobnych jak np. wymiana pojedynczych uszczelek, pojedynczych urządzeń lub ich fragmentów zawierających azbest), zakres szczegółowych czynności i wymagany plan robót do tych prac powinien zostać uzgodniony z projektantem robót i opisany w projekcie, z zaproponowaną w nim technologią usunięcia azbestu. Projekt ten podlega weryfikacji i zatwierdzeniu przez organy administracji architektonicznej.
  6. Demontaż należy wykonywać uwzględniając m. in. następujące wymagania wobec prowadzonych prac:
    - a. stosowanie szczególnych środków ochrony zbiorowej i indywidualnej, w tym kombinezonów wielokrotnego użycia i półmasek lub masek pełnych z wymiennymi filtrami,
    - b. stosowanie szczególnych środków organizacyjnych służących ochronie i specjalnych środków technicznych: śluzy, kabiny dekontaminacyjne, jednostki wymiany i filtrowania powietrza itd.,
    - c. wydzielenie, oznakowanie i izolowanie stref prac zagrożonych pyleniem w budynku: strefy prac powinny mieć wydzielone wejście i wyjście poprzez komory dekontaminacji, w których oczyszczane są wynoszone stamtąd odpady oraz wchodzący i wychodzący pracownicy; w strefach pracy powinno być utrzymane podciśnienie przez cały okres prowadzenia robót, aż do momentu usunięcia folii uszczelniających strefy pracy,
    - d. przygotowanie stref prac, transportu i magazynowania odpadów zgodnie z wymaganiami dla prac z azbestem,
    - e. wyznaczenie i przygotowanie tymczasowego miejsca/magazynu na odpady,
    - f. przed demontażem należy zwilżyć powierzchnię płyt płytami impregnującymi
    - g. podczas demontażu należy stosować narzędzia ręcznie napędzane, nie stosować łamania, kruszenia, rzucania i innych form destrukcji uwalniającej pyły.
  7. Wyroby demontowane należy opakowywać na miejscu, niezwłocznie po zdemontowaniu. Odpady muszą zostać zhermetyzowane opakowaniem z folii, a płyty połamane zebrane do odpowiednich worków z tkaniny PE.
  8. Odpady powinny być usunięte z miejsca ich tymczasowego magazynowania najpóźniej w przeciągu kilku dni na składowisko.
  9. Wykonawca sporządzi dokumentację fotograficzną obrazującą stan zastany oraz wszystkie etapy prac, ze szczególnym uwzględnieniem oznaczenia i zastosowanych zabezpieczeń miejsca prac, środków ochrony indywidualnej pracowników wykonujących prace oraz miejsca magazynowania i sposobów zabezpieczenia powstałych odpadów zawierających azbest. Wykonawca może zaoferować, co będzie przedmiotem oceny w ramach kryterium „Plan prac” np. monitoring kamer video procesu demontażu.
  10. Przed transportem odpady podlegają ważeniu. Wykonawca zawiadomi o przewidywanym terminie i godzinie ważenia Zamawiającego oraz właściciela/zarządcę nieruchomości, którzy mają prawo być obecni przy tej czynności.

Wynik ważenia Wykonawca wpisuje do kart ewidencji oraz karty przekazania odpadów.

11. Przed transportem ładunek odpadów powinien być umieszczony na paletach i zabezpieczony przed przemieszczaniem się. Wykonawca dokona załadunku i mocowania odpadów w sposób uniemożliwiający ich przemieszczanie się w trakcie transportu.
12. Transport zostanie dokonany przy użyciu środków transportu przystosowanych do transportu odpadów o kodach: 17 06 05* 17 06 01*.
13. Wykonawca przekaze odpady na składowisko uprawnione do przyjmowania tego typu odpadów, które potwierdzi przyjęcie odpadów na karcie przekazania odpadów.
14. Wymagane jest przeprowadzenie badania powietrza:
  - a. przed rozpoczęciem prac,
  - b. w trakcie prowadzenia prac wewnątrz stref prac i na zewnątrz stref prac w pomieszczeniach przyległych dla oceny ryzyka „przecieku” pyłów azbestu,
  - c. po zakończeniu prac (przed usunięciem folii izolacyjnych ze stref prac), nie później niż 24 godz. po zakończeniu usuwania azbestu w strefie.

Wymaganą liczbę próbek w zależności od wielkości obiektu i zasięgu robót oceni pobierający próbki. Pobór i badanie próbek powietrza wykonać powinno laboratorium posiadające akredytację wydaną przez PCA. Koszty badań ponosi wykonawca robót, uwzględniając je w swojej ofercie.

15. Zamawiający wymaga, aby osoby wykonujące prace w zakresie demontażu i pakowania były zatrudnione na podstawie umowy o pracę przez Wykonawcę, natomiast osoby wykonujące prace w zakresie ważenia i transportu odpadów były zatrudnione na podstawie umowy o pracę przez Wykonawcę lub podwykonawcę.
16. Przedmiot zamówienia należy wykonać zgodnie z obowiązującymi przepisami, w szczególności:
  - a. Ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2013 r., poz. 21 ze zm.),
  - b. Ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2013 r., poz. 1399 ze zm.),
  - c. Ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2013 r., poz. 1232 ze zm.),
  - d. Ustawy z dnia 19.08.2011 r. o przewozie towarów niebezpiecznych (Dz. U. z 2011 r., Nr 227, poz. 1367 ze zm.),
  - e. Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z 02.04.2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 71 poz. 649) zmienionego Rozporządzeniem Ministra Gospodarki z dnia 5 sierpnia 2010 r. (Dz.U. 2010 nr 162 poz. 1089)
  - f. Rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14.10.2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. z 2005 r. Nr 216 poz. 1824).
  - g. Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji

lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz. U. z 2011 r. Nr 8., poz.31).

- h. Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12.12.2014 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów (Dz. U. z 2014 r. poz. 1973).

Na zakończenie tego rozdziału należy wskazać na ważny problem: czy przedmiot zamówienia powinien obejmować demontaż, czy jedynie pakowanie, transport i unieszkodliwienie. W przypadku zamówień dużych oraz trudnych powinno się zlecać kompleksowe prace z azbestem. Do decyzji zamawiającego pozostaje, czy należy łączyć te prace z innymi robotami składającymi się na remont, czy wyburzenie obiektu. Jedynie w przypadku zamówień małych i łatwych dopuszczono w przykładzie OPZ, że z części obiektów należy wyroby zdemontować, natomiast z części wywieść. Oznacza to, że wyroby te zostały już zdemontowane, najczęściej przez właściciela/zarządcę obiektu. Wydawać by się mogło, że właściciel najlepiej zadba o własne zdrowie i zleci profesjonalny demontaż wyrobów azbestowych. Doświadczenie wskazuje jednak, że demontaż wykonywany jest najczęściej przez właścicieli samodzielnie, nieprofesjonalnie, bez zastosowania jakichkolwiek środków ochrony. Dlatego też należy zalecać profesjonalnym wykonawcom wykonanie kompleksowych prac usuwania azbestu, włącznie z jego demontażem. Rozumiejąc ograniczenia budżetowe jednostek samorządu terytorialnego należy stwierdzić, że zamiast finansować w całości transport i unieszkodliwianie – lepiej finansować w części demontaż, transport i unieszkodliwianie, a nawet lepiej spowołnić program usuwania azbestu, aby nie dopuszczać do demontażu azbestu przez nieprofesjonalistów (w tym przez samych właścicieli).

2. Kwalifikacja wykonawców

Żadnego zamówienia nie powinien otrzymać wykonawca niewiarygodny, tzn. nie dający rękojmi jego należytego wykonania. Uzyskanie zamówienia przez wykonawcę nie jest zależne wyłącznie od warunków zaproponowanych w składanej przez niego ofercie (ceny, terminu realizacji zamówienia itp.), lecz uzależnione jest od wykazania przez niego, iż jest on zdolny do należytej realizacji zamówienia. Stawianie przed wykonawcami wymagań nie stoi w sprzeczności z zasadami równego traktowania i uczciwej konkurencji, lecz je implementuje (zapobiega konkurencji cenowej podmiotów niepodobnych, w szczególności wykonawców wiarygodnych oraz niewiarygodnych).

Zamawiający dysponuje dwoma narzędziami weryfikacji kwalifikacji wykonawców. Są to podstawy wykluczenia wykonawców z ubiegania się o zamówienia oraz warunki udziału w postępowaniu.

Zarówno w zakresie podstaw wykluczenia, jak i warunków udziału zamawiający związany jest przepisami Rozporządzenia Ministra Rozwoju z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie rodzajów dokumentów, jakich może żądać zamawiający od wykonawcy w postępowaniu o udzielenie zamówienia (RDok) (Dz. U. 2016 poz. 1126) zmienionego Rozporządzeniem Ministra Przedsiębiorczości i Technologii z dnia 16 października

2018r. (Dz. U. 2018 poz. 1993). RDok określa zakres dokumentów, jakich wolno zamawiającemu żądać, co oznacza również, że zamawiający nie może określać wymagań, których wykonawca nie mógłby potwierdzić przy pomocy jednego z dokumentów wymienionych w RDok.

Zamawiający musi uwzględnić, że wykonawca nie spełniający warunków udziału w postępowaniu może ubiegać się o zamówienie wspólnie z innymi wykonawcami (konsorcjum) lub polegać na potencjale podmiotów trzecich. W takim przypadku każdy z członków konsorcjum oraz każdy z podmiotów trzecich musi wykazać, że nie podlega wykluczeniu. Jeśli chodzi zaś o warunki udziału w postępowaniu, zamawiający może określić szczególnie, obiektywnie uzasadniony, sposób ich spełniania przez członków konsorcjum, na co będziemy zwracać uwagę w Poradniku. Natomiast zasady polegania na potencjale podmiotów trzecich określa art. 22a ustawy Pzp oraz § 9 ust. 1 RDok, co zostanie pominięte w Poradniku, gdyż nie wymaga przenoszenia do treści ogłoszenia o zamówieniu lub SIWZ (choć często spotyka się cytowanie przepisów w tym zakresie) oraz nie wykazuje specyfiki w przypadku zamówień na usuwanie azbestu.

2.1. Podstawy wykluczenia

Podstawy wykluczenia z postępowania określa art. 24 ustawy Pzp. Dzielą się one na podstawy obligatoryjne, które muszą być stosowane w każdym postępowaniu – art. 24 ust. 1 (i dlatego zostaną one pominięte w niniejszym Poradniku) oraz podstawy fakultatywne, których stosowanie zależy od woli zamawiającego – art. 24 ust. 5 Pzp.

Wśród podstaw fakultatywnych szczególne znaczenie mają punkty 2 i 4 w art. 24 ust. 5 pozwalające wykluczyć wykonawcę:

- 2) który w sposób zawiniony poważnie naruszył obowiązki zawodowe, co podważa jego uczciwość, w szczególności gdy wykonawca w wyniku zamierzonego działania lub rażącego niedbalstwa nie wykonał lub nienależycie wykonał zamówienie, co zamawiający jest w stanie wykazać za pomocą stosownych środków dowodowych;
- 4) który, z przyczyn leżących po jego stronie, nie wykonał albo nienależycie wykonał w istotnym stopniu wcześniejszą umowę w sprawie zamówienia publicznego lub umowę koncesji, zawartą z zamawiającym, o którym mowa w art. 3 ust. 1 pkt 1–4, co doprowadziło do rozwiązania umowy lub zasądzenia odszkodowania.

Obie powyższe przesłanki pozwalają na wykluczenie wykonawców nierzetelnych. Stosowanie tych przepisów może uchronić zamawiającego przed powierzeniem zamówienia firmie, która nie wykonuje zamówień z należytą starannością.

Warunkiem wykluczenia jest wykazanie przez zamawiającego za pomocą stosownych środków dowodowych, że doszło do nienależytego wykonania z przyczyn leżących po stronie wykonawcy. Dowodem takim nie musi być wyrok sądu, lecz powinny to być przekonujące dokumenty wskazujące na brak należytej staranności, niedbalstwo lub lekkomyślność ze strony konkretnego wykonawcy. O ile wykonawca ten nie jest znany zamawiającemu, zamawiający może poszukiwać informacji o niewykonanych zamówieniach w internecie (informacje o uzyskanych zamówieniach publicznych można pozyskać z Biuletynu Zamówień Publicznych wpisując nazwę wykonawcy w polu „Wygrywający” w wyszukiwarce <https://searchbzip.uzp.gov.pl/Search.aspx>), wśród innych zamawiających, ewentualnie może zdać się na firmy konkurencyjne, które często informują zamawiających o potknięciach swoich rywali.

Przykład postanowień ogłoszenia i SIWZ odnośnie podstaw wykluczenia wykonawców ubiegających się o udzielenie zamówienia:

Wykonawca musi wykazać, że nie podlega wykluczeniu z ubiegania się o zamówienia publiczne na podstawie art. 24 ust. 1 oraz art. 24 ust. 5 pkt 2 i 4 ustawy Pzp.

Stosowanie pozostałych fakultatywnych podstaw wykluczenia jest, oczywiście, dozwolone, jednak nie wydają się one mieć decydującego znaczenia dla oceny wiarygodności wykonawcy.

2.2. Warunki udziału w postępowaniu

Ważniejszym narzędziem badania wiarygodności wykonawców są warunki udziału w postępowaniu. Zamawiający określa warunki udziału w postępowaniu oraz wymagane od wykonawców środki dowodowe w sposób:

- proporcjonalny do przedmiotu zamówienia oraz
- umożliwiający ocenę zdolności wykonawcy do należytego wykonania zamówienia.

Warunki udziału w postępowaniu muszą pozwalać na osiągnięcie zakładanego rezultatu (wybór wiarygodnego wykonawcy) przy zastosowaniu możliwie najmniejszych, najtańszych środków. Nie mogą być nadmierne, nadto restrykcyjne, ale muszą być na tyle wymagające (wysokie), aby wykonawca nie dający rękojmi należytego wykonania nie mógł uzyskać zamówienia.

Warunki stawiane wykonawcom mogą dotyczyć: (art. 22 ust. 1b)

- 1) kompetencji lub uprawnień do prowadzenia określonej działalności zawodowej, o ile wynika to z odrębnych przepisów;
- 2) sytuacji ekonomicznej lub finansowej;
- 3) zdolności technicznej lub zawodowej, na którą składają się:
  - a. wiedza i doświadczenie
  - b. potencjał techniczny
  - c. potencjał kadrowy

W zależności od przedmiotu zamówienia, jego złożoności, zakresu, wymagań technicznych, wartości, itd. powyższe warunki muszą zostać skonkretyzowane przez zamawiającego. Poniżej omówione zostały zasady sporządzania warunków oraz przykłady zastosowania dla zamówień na usuwanie azbestu.

1 → Uprawnienia do wykonywania określonej działalności lub czynności

Oczywistym wydaje się, że w sytuacji, gdy przepisy prawa nakładają obowiązek posiadania uprawnień do wykonywania określonej działalności lub czynności będącej przedmiotem zamówienia, koniecznym jest żądanie wykazania się odpowiednim dokumentem koncesji, zezwolenia lub licencji.

Usługi polegające na transporcie oraz unieszkodliwianiu azbestu są działalnością regulowaną, wymagającą odpowiednich zezwoleń. Dlatego wymagania w tym zakresie powinny zostać określone w ogłoszeniu o zamówieniu i SIWZ.

Przykład postanowień ogłoszenia i SIWZ odnośnie posiadania przez wykonawcę uprawnień do wykonywania działalności obejmujących demontaż, transport i składowanie odpadów zawierających azbest:

Wykonawca musi wykazać, że posiada aktualne:

- 1) wpis do rejestru podmiotów uprawnionych do transportu odpadów niebezpiecznych o kodach: 17 06 05* 17 06 01* prowadzonego przez marszałka województwa,
- 2) zezwolenie na unieszkodliwianie odpadów niebezpiecznych o kodach: 17 06 05* 17 06 01*.

Zamawiający dopuszcza, że Wykonawca nie będzie posiadać w/w zezwoleń. W takim przypadku Wykonawca musi wykazać, że zawarł z podmiotami posiadającymi wymagane zezwolenia umowy, z których wynika zobowiązanie tych podmiotów do transportu i/lub unieszkodliwiania odpadów wytworzonych w wyniku realizacji zamówienia. Należy przedłożyć Zamawiającemu kopie uprawnień i umów z podmiotami trzecimi.

Z uwagi na zasadę wzajemnego uznawania, która jest jednym z fundamentów Unii Europejskiej, należy dopuścić uprawnienia pozyskane przez wykonawców w innych państwach UE, wskazując na marginesie, że w większości państw (Anglia, Francja Niemcy, Belgia Holandia, Hiszpania...) stawiane są ostrzejsze wymagania w tym zakresie. Jeśli wykonawca posiada certyfikat do prac w kontakcie z azbestem uzyskany w UE, powinien dodatkowo legitymować się przeszkoleniem w zakresie zasad wymaganych w Polsce.

2 → Sytuacja ekonomiczna i finansowa

Zamawiający nie ma powodu dokonywać kompleksowej analizy wiarygodności ekonomicznej i finansowej przyszłego wykonawcy. Celem oceny spełniania warunku dotyczącego sytuacji ekonomicznej i finansowej jest upewnienie się, że, w razie uzyskania zamówienia, podmiot ten będzie dysponował potencjałem niezbędnym do jego realizacji.

Zamawiający powinien najpierw rozstrzygnąć, czy – tak, jak w innych obszarach wiarygodności – stawianie warunku dotyczącego sytuacji ekonomicznej i finansowej jest w ogóle potrzebne.

Najczęściej stawianymi warunkami w zakresie sytuacji ekonomicznej i finansowej są:

a) przychód

„Wykonawca musi wykazać roczny przychód za ostatni rok obrotowy (średni przychód za ostatnie trzy lata obrotowe) w wysokości co najmniej _____.”

Wymagana kwota powinna być pochodną wielkości zamówienia będącego przedmiotem postępowania oraz czasu jego realizacji. Powszechnie stosuje się wzór:

(wartość zamówienia / czas realizacji w miesiącach) * R * W,

gdzie „R” oznacza liczbę miesięcy w roku, w czasie których realizuje się tego typu prace (co zwykle wynosi 12 miesięcy, jednak w przypadku robót drogowych, czy demontażu azbestu można przyjąć 9); „W” oznacza „współczynnik zaangażowania”, który powinien wynosić 2, z wyjątkiem należycie uzasadnionych przypadków odnoszących się do przedmiotu zamówienia lub sposobu jego realizacji (np. niestandardowe ryzyko przypisane wykonawcy), gdy może być większy (przy czym, nie zaleca się więcej, niż 3).

b) dostęp do środków

„Wykonawca musi wykazać dostęp do środków finansowych w wysokości ____.”

Wysokość środków finansowych winna być dostosowana do wielkości koniecznych do zainwestowania przez wykonawcę funduszy w pierwszym i ewentualnie w kolejnych etapach realizacji zamówienia.

Zakładając równomierny rozkład kosztów, można wyliczyć tę wartość ze wzoru:

(wartość zamówienia / czas realizacji w miesiącach) * M,

gdzie „M” oznacza liczbę miesięcy, po których wykonawca otrzyma płatność (częściową).

Jeżeli zamawiający przewiduje udzielenie zaliczki, warunek dysponowania środkami staje się zbędny (zamówienie jest finansowane ze środków zamawiającego).

c) ubezpieczenie

„Wykonawca musi wykazać, że jest ubezpieczony od odpowiedzialności cywilnej w zakresie prowadzonej działalności związanej z przedmiotem zamówienia na kwotę ____.”

Jaką kwotę ubezpieczenia powinni się legitymować wykonawcy? Podchodząc do tego teoretycznie: kwota ta powinna być pochodną obrotów firmy, a właściwie wielkości potencjalnych szkód, które wykonawca może wyrządzić innym i strat, które może ponieść w związku z dowolnym rodzajem prowadzonej przez siebie działalności. Tej wielkości zamawiający nie jest jednak w stanie oszacować. Dlatego w praktyce dobiera się raczej kwotę do standardów panujących wśród wykonawców określonej wielkości prowadzących działalność w określonej branży. Dla zamówień na usuwanie azbestu wystarczającym obecnie poziomem ubezpieczenia wydaje się 1-2 mln zł.

Żaden z powyższych warunków nie jest obowiązkowy, większość zwykle nie jest określana. I nie wydaje się, aby zły potencjał ekonomiczny wykonawców był istotnym powodem niskiej jakości usług. Niemniej, zamawiający zawsze może określić warunki w tym zakresie.

Przykład postanowień ogłoszenia i SIWZ odnośnie sytuacji ekonomicznej i finansowej wykonawcy zamówienia obejmującego demontaż, transport i składowanie wyrobów zawierających azbest:

Wykonawca musi wykazać, że:

- jego roczny obrót w ciągu ostatniego roku obrotowego (średni roczny obrót w ciągu ostatnich 3 lat) wynosił co najmniej ____ zł
- jest ubezpieczony od odpowiedzialności cywilnej w zakresie prowadzonej działalności związanej z przedmiotem zamówienia na kwotę co najmniej ____ zł
- będzie posiadał środki finansowe lub zdolność kredytową w wysokości nie mniejszej niż ____ zł

3 → Wiedza i doświadczenie

Prawdziwym zapewne jest pogląd, iż najważniejszym wymiarem wiarygodności wykonawcy jest jego doświadczenie. Jeżeli wykonawca zrealizował należycie podobne zamówienia, można przyjąć, że dysponuje zarówno niezbędnym sprzętem, jak i osobami, a także środkami finansowymi umożliwiającymi realizację zamówień.

Dlatego warunki dotyczące doświadczenia wykonawcy stawiane są powszechnie. Weryfikacja spełnienia tego warunku dokonywana jest w oparciu o dotychczas realizowane zamówienia. Wykonanie w przeszłości wielu przedmiotowo podobnych zamówień nie daje oczywiście absolutnej gwarancji, iż przyszłe zamówienie również zostanie wykonane przez danego wykonawcę z należytą starannością (firma mogła w międzyczasie popaść w kłopoty finansowe, uzyskać zbyt dużo zamówień itp.). Niemniej, oceniając kwalifikacje wykonawców, zamawiający jest w znacznym stopniu skazany na wnioskowanie co do przyszłości na podstawie danych dotyczących przeszłości.

Opis tego warunku formułowany jest najczęściej w postaci: „Wykonawca musi wykazać, że w okresie ostatnich ____ lat przed upływem terminu składania ofert, wykonał co najmniej ____ zamówienia podobne, t.j. _____”.

Co do zasady, zamawiający powinien uwzględniać tylko zamówienia wykonywane w ostatnim okresie. RDok wskazuje, że chodzi o 3 lata w przypadku dostaw i usług oraz 5 lat w przypadku robót budowlanych, lecz można ten okres wydłużyć, zwłaszcza, gdy podobnych zamówień nie ma na rynku zbyt dużo i postęp techniczny w branży nie jest skokowy.

Przy ustalaniu, jaka liczba zamówień będzie wystarczającym dowodem niezbędnego doświadczenia należy brać pod uwagę przede wszystkim ich rodzaj i stopień skomplikowania oraz to, czy zamówienie będące przedmiotem postępowania nie jest na tyle rzadkie, iż niemożliwym byłoby wykazanie przez wielu wykonawców określonej liczby przedmiotowo podobnych, wcześniej wykonanych zamówień. Najczęściej wymagane jest wykonanie dwóch zamówień, przy czym w szczególnych wypadkach należy rozważyć zarówno obniżenie, jak i podwyższenie wymagania – jak w przypadku usuwania azbestu.

W przypadku zamówień składających się z powtarzalnych czynności, a nie składających się na z góry określoną całość (np. powstanie obiektu budowlanego czy utworu) należy nie tyle określać liczby wcześniej wykonanych zamówień, co ich łączny zakres lub wartość. W przypadku tego typu zamówień bez znaczenia jest zwykle czy określone czynności były realizowane na podstawie jednej, czy kilku umów. Sytuacja taka ma miejsce w przypadku unieszkodliwiania azbestu. Zamiast wymagać np. dwóch zamówień o zakresie x, należy wymagać wykonania zamówień (dowolnej ilości) o zakresie 2x.

Za każdym razem używając terminu „zamówienie podobne” zamawiający powinien opisać, co rozumie pod tym sformułowaniem – charakterystykę, zakres, ilość, wartość czy też inne parametry zamówienia. Zamawiający musi mieć na uwadze, że zbyt szczegółowe doprecyzowanie tego terminu często prowadzi do nieuzasadnionego ograniczania konkurencji. Za odpowiednie należy przyjmować zamówienia o zbliżonej skali przedsięwzięcia, charakterze i stopniu złożoności.

W sytuacji, gdy zamówienie ma charakter pionierski, jest unikalne i nie było nigdy realizowane, zamawiający nie może wymagać doświadczenia w realizacji tego rodzaju zamówień. Powinien wtedy wskazać, że oceny spełniania warunku odnośnie wiedzy czy doświadczenia dokona na podstawie wymienionych, mających kluczowe znaczenie, elementów (części) zamówienia.

W przypadku usług usuwania azbestu należy przyjąć, że kluczowym ich elementem jest demontaż wyrobów zawierających azbest. Dlatego należy dopuścić wykonywanie transportu i unieszkodliwiania odpadów przy udziale podmiotów trzecich (o czym było w

pkt 1) oraz zawęzić warunek doświadczenia do demontażu i pakowania. Z drugiej strony należy pamiętać, że w wielu przypadkach zamówienia obejmują również część polegającą na odbiorze wcześniej zdemontowanych wyrobów, co nie powinno być uwzględniane przy ocenie doświadczenia obejmującego demontaż. Z drugiej strony, warunek doświadczenia należy odnieść do masy wyrobów podlegających demontażowi w ramach przygotowywanego zamówienia (nie do całkowitej masy usuwanych wyrobów zawierających azbest).

Wymaganie doświadczenia należy wiązać z konkretnym rodzajem prac. Najwłaściwszym jest kwalifikowanie rodzaju doświadczenia według wcześniejszego podziału prac na 3 kategorie (małe i łatwe – duże – trudne). O ile wykonawcy z dużym i wszechstronnym doświadczeniem mogą realizować różne rodzaje prac, o tyle doświadczenie nawet wieloletnie w pracach wyłącznie realizowanych na zewnątrz budynków nie jest wystarczającym dla usuwania wyrobów z wnętrza budynku oraz wyrobów tzw. „miękkich”.

Przykład postanowień ogłoszenia i SIWZ odnośnie posiadania przez wykonawcę doświadczenia niezbędnego do wykonania zamówienia obejmującego demontaż, transport i składowanie odpadów zawierających azbest:

Typ 1. Prace małe i łatwe dotyczące elewacji i pokryć dachowych w obiektach jednorodzinnych oraz gospodarstwach rolnych

Wykonawca musi wykazać, że w ciągu ostatnich ... lat przed upływem terminu składania ofert należycie wykonał usługi polegające na usunięciu wyrobów zawierających azbest obejmujące demontaż wyrobów zawierających azbest o łącznej masie co najmniej ..... Mg.

Wydaje się, że w większości tego typu zamówień za wystarczający poziom należałoby uznać 50-100 Mg.

Typ 2. Prace duże dotyczące elewacji i pokryć dachowych w obiektach użyteczności publicznej, mieszkalnych, biurowych w zabudowie miejskiej

Wykonawca musi wykazać, że w ciągu ostatnich ... lat przed upływem terminu składania ofert należycie wykonał usługi polegające na usunięciu wyrobów zawierających azbest obejmującej demontaż wyrobów zawierających azbest o łącznej masie co najmniej ..... Mg z nie więcej, niż ..... obiektów.

Wydaje się, że w większości tego typu zamówień można przyjąć poziom 500-700 Mg dla nie więcej, niż 5-7 obiektów, chyba, że masa wyrobów demontowanych w ramach zamówienia jest wyraźnie mniejsza.

Typ 3. Prace trudne dotyczące usuwania wyrobów zawierających azbest z wnętrza budynków, w tym wyrobów o gęstości poniżej 1000 kg/m³.

Wykonawca musi wykazać, że w ciągu ostatnich ... lat przed upływem terminu składania ofert należycie wykonał usługi polegające na usuwaniu wyrobów zawierających azbest obejmujące demontaż wyrobów zawierających azbest znajdujących się wewnątrz budynków o łącznej masie co najmniej ..... Mg, w tym co najmniej ..... Mg wyrobów o gęstości poniżej 1000 kg/m³.

Jak już wspomniano, prace wewnątrz budynku oraz prace z wyrobami miękkimi wymagają zupełnie innych kwalifikacji. Dlatego tylko takie prace należy uwzględniać w ramach doświadczenia.

Wydaje się, że w większości tego typu zamówień można przyjąć za wystarczający poziom 200-300% masy wyrobów planowanych do usunięcia w ramach konkretnego zamówienia lub ok. 500 Mg masy wyrobów zawierających azbest znajdujących się wewnątrz budynków oraz ok. 250 Mg masy wyrobów miękkich.

4 → Potencjał techniczny

Wymagania dotyczące potencjału technicznego muszą wynikać z przedmiotu zamówienia. Zamawiający powinien badać wyłącznie sprzęt kluczowy, drogi lub trudno dostępny. Zamawiający nie może wymagać, aby wymagany sprzęt był własnością wykonawcy, może on być leasingowany, wynajmowany, użyczany.

Opis tego warunku formułowany jest najczęściej w postaci: „Wykonawca musi wykazać dysponowanie dla realizacji zamówienia narzędziami (urządzeniami technicznymi, wyposażeniem technicznym): _____”, po czym następuje wyliczenie wymaganych jednostek wraz z ich minimalnymi parametrami.

Sporządzenie takiego opisu wymaga od zamawiającego bardzo dobrego przygotowania do przeprowadzenia postępowania. Tylko dobra znajomość metod i technologii wykonania zamówienia pozwala na jednoznaczne określenie wymaganego potencjału technicznego, gdyż określenie przez zamawiającego tego potencjału wiązać się musi z wcześniej ustalonym przez niego sposobem realizacji zamówienia.

Z sytuacją taką mamy do czynienia w przypadku prac dużych i trudnych, realizowanych zwykle w ramach modernizacji i remontu obiektów, np. wymiana ścian osłonowych zawierających azbest, wymiana instalacji grzewczych i wentylacyjnych zawierających azbest. Usuwane wyroby zawierające azbest są zastępowane wyrobami wolnymi od azbestu. W takiej sytuacji inwestor powinien pozyskać dokumentację projektową, której elementem jest rozdział dotyczący usunięcia wyrobów zawierających azbest, specyfikujący nie tylko metody pracy, ale i wymagany sprzęt. W tej sytuacji przyjęta technologia usuwania zapisana w projekcie podlega kontroli merytorycznej i jest narzucana wykonawcy robót (np. wymaganie zastosowania w określonych miejscach kabin dekontaminacyjnych i jednostek podciśnieniowych o wydajności np. 1000 m³/h).

W sytuacji, gdy zamawiający nie narzuca sposobu realizacji zamówienia, powinien opis warunku dotyczącego potencjału technicznego sformułować w odmienny sposób, np.: „Wykonawca musi wykazać dysponowanie dla realizacji zamówienia narzędziami (urządzeniami technicznymi, wyposażeniem technicznym) niezbędnymi do wykonania zamówienia w sposób zaproponowany w ofercie.” Formułując warunek w taki sposób zamawiający pozwala wykonawcom na samodzielne określenie sposobu realizacji zamówienia i narzędzi niezbędnych do jego wykonania. Podejście takie wydaje się właściwe, zwłaszcza w przypadku prac małych i łatwych.

Przepisy dotyczące demontażu wyrobów zawierających azbest narzucają obowiązek stosowania narzędzi ręcznych lub niskoobrotowych, czyli prostych i łatwo dostępnych.

Poniżej przedstawiono przykładowy wykaz sprzętu używanego w różnych kategoriach prac.

Wszystkie prace:

- narzędzia stosowane do prac właściwych z zakresu zamówienia: piły ręczne lub specjalistyczne z odciągiem, nożyce do cięcia wyrobów azbestowych, dłuta, wkrętarki, środki łączności bezprzewodowej itp.,
- środki do impregnacji odpadów (tzw. płyny wglębnie penetrujące) i urządzenia do ich aplikacji,
- odkurzacze specjalistyczne z filtrem HEPA,
- urządzenia do pobierania próbek czystości powietrza,
- kontenery do magazynowania odpadów (zamykane i oznakowane),
- materiały do oznakowania stref prac z udziałem azbestu i informujące o zakazie wstępu na teren budowy z udziałem azbestu, taśmy przylepne,
- materiały do zabezpieczenia i transportu odpadów (worki foliowe, folie do izolowania pomieszczeń, palety, itp.),
- pojazdy przeznaczone do transportu odpadów.

Prace małe i łatwe oraz duże dodatkowo:

- sprzęt do ochrony indywidualnej pracowników: półmaski i kombinezony jednorazowego użytku, ochronne rękawice, obuwie ochronne,
- w przypadku prac demontażowych w dużych obiektach wielokondygnacyjnych: podnośniki hydrauliczne, windy techniczne, rusztowania, siatka budowlana.

Prace trudne dodatkowo:

- sprzęt i środki do ochrony zbiorowej oraz ochrony obiektu: kabiny dekontaminacyjne, śluzy, filtry HEPA do urządzeń podciśnieniowych i same urządzenia do wymiany powietrza i zapewnienia podciśnienia, urządzenia do kontroli utrzymania podciśnienia, przewody do transportu powietrza.

Przykład postanowień ogłoszenia i SIWZ odnośnie dysponowania przez wykonawcę potencjałem technicznym niezbędnym do wykonania zamówienia obejmującego demontaż, transport i składowanie wyrobów zawierających azbest:

Prace małe i łatwe oraz część prac dużych (nie wymagające projektu)

Wykonawca musi wykazać, że będzie dysponował w czasie realizacji zamówienia narzędziami i urządzeniami technicznymi niezbędnymi do wykonania zamówienia zgodnie z planem pracy zaoferowanym w ofercie Wykonawcy.

Prace duże oraz prace trudne (wymagające sporządzenia dokumentacji projektowej w zakresie demontażu wyrobów zawierających azbest)

Wykonawca musi wykazać, że będzie dysponował w czasie realizacji zamówienia narzędziami i urządzeniami technicznymi niezbędnymi do wykonania zamówienia zgodnie z dokumentacją projektową tj. ....

5 → Potencjał kadrowy

Stawianie wykonawcy przystępującemu do udziału w postępowaniu warunku w zakresie potencjału kadrowego ma na celu zapewnienie wykonania zamówienia przez osoby posiadające odpowiednie kwalifikacje zawodowe, legitymujące się wymaganymi do

wykonania danego zamówienia uprawnieniami, czy też mające określone doświadczenie zawodowe wyrażające się albo w pełnieniu w przeszłości podobnych funkcji, albo całkowitym doświadczeniem zawodowym.

Najczęściej spotykanym opisem warunku jest sformułowanie: „Wykonawca musi wykazać dysponowanie dla realizacji zamówienia _____ osobami o następujących kwalifikacjach: _____”, po czym następuje określenie stanowisk oraz wymagań dotyczących osób przewidzianych na te stanowiska np. minimalnego wykształcenia, doświadczenia, uprawnień itp.

Co do zasady, nie wolno żądać, aby wskazywane osoby były pracownikami wykonawcy, gdyż wykonawcy mają prawo posługiwać się podwykonawcami oraz osobami samozatrudnionymi. Zważywszy jednak, że demontaż wyrobów zawierających azbest stanowi kluczową część zamówienia wymagającą posiadania stosowanych uprawnień oraz na specyfikę pracy przy demontażu wyrobów azbestowych, należy uwzględnić wymagania określone w art. 29 ust. 3a ustawy Pzp, co zostało ujęte w rozdziale 1. dotyczącym opisu przedmiotu zamówienia.

Obowiązujące przepisy wymagają, aby osoby wykonujące czynności będące przedmiotem zamówienia przeszły odpowiednie przeszkolenie, co z jednej strony, uzasadnia postawienie takiego wymagania, z drugiej zaś, zwłaszcza, gdyby miało to być jedyne wymaganie dotyczące personelu, uzasadnia rezygnację z określenia takiego warunku (oczywistym jest, że wymaganie musi być spełnione i można to egzekwować już po podpisaniu umowy).

Jeśli chodzi o doświadczenie personelu wykonawcy, to również można przyjąć dwojake podejście. Mimo, iż zamawiana usługa nie jest skomplikowana z technicznego punktu widzenia (więc żądanie doświadczenia nie wydaje się konieczne), jednak jej należyte wykonanie wymaga dbałości o przestrzeganie zasad bhp (co można osiągnąć w miarę zdobywania doświadczenia, lub można utracić w miarę popadania w rutynę).

Powyższe powoduje, że zwykle zamawiający nie stawiają żadnych wymagań dotyczących potencjału kadrowego wykonawcy. Poszukując jednak remedium na niską jakość usług usuwania wyrobów zawierających azbest należy wskazać niską świadomość pracowników wykonawcy. Najwyraźniej 5,5-godzinne szkolenia nie są wystarczające, a w miarę nabywania doświadczenia jakość pracy nie wzrasta. Oznaczałoby to konieczność odrzucenia standardowych mierników kompetencji personelu, jakimi zwykle są wykształcenie (wyszkolenie) oraz doświadczenie. Dlatego w rozdziale 3. proponujemy zastosowanie kryterium oceny ofert odnoszącego się do kwalifikacji kluczowego personelu wykonawcy.

Choć zrozumiałe będzie nie określanie warunków udziału w tym obszarze, można jednak zaproponować następujące rozwiązania.

Przykład postanowień ogłoszenia i SIWZ odnośnie dysponowania przez wykonawcę osobami zdolnymi do wykonania zamówienia obejmującego demontaż, transport i składowanie wyrobów zawierających azbest:

Wykonawca musi wykazać, że będzie dysponował w czasie realizacji zamówienia co najmniej ..... osobami, którym powierzy realizację usług demontażu i pakowania wyrobów zawierających azbest, a które przeszły odpowiednie szkolenie z tego zakresu. Zamawiający będzie wymagał zatrudnienia tych osób na podstawie umowy o pracę w wymiarze niezbędnym do wykonania zamówienia.

Dokumenty potwierdzające spełnianie warunków (dokumenty podmiotowe)

Kwalifikacja wykonawców, czyli weryfikacja braku podstaw wykluczenia wykonawcy oraz spełniania przez niego warunków udziału w postępowaniu odbywa się na podstawie dokumentów składanych przez wykonawców.

Jak już wspomniano, zakres możliwych do żądania dokumentów określa RDok. Z jednej strony, zamawiający nie może stawiać warunków, których nie dałoby się potwierdzić przy pomocy dokumentów wymienionych w tym rozporządzeniu. Z drugiej strony, zamawiający może żądać wyłącznie dokumentów niezbędnych do potwierdzenia postawionych wymagań, nie można żądać dokumentów zbędnych, nawet, jeśli są wymienione w RDok.

Przy mniejszych zamówieniach zamawiający może poprzestać na oświadczeniu wykonawcy, że spełnia on postawione warunki i nie żądać dokumentów podmiotowych.

W przypadku przetargu nieograniczonego kwalifikacja wykonawców przybiera postać tzw. postkwalifikacji, gdyż zasadniczo odbywa się już po wyborze oferty najkorzystniejszej i dotyczy jedynie wykonawcy, który tę ofertę złożył.

Zamawiający nie może wymagać, aby wykonawcy załączyli do ofert komplet dokumentów podmiotowych, może jednak wybrać jeden z trzech poziomów postkwalifikacji i:

- a) wymagać, aby wykonawcy załączyli do ofert oświadczenie o braku podstaw do wykluczenia i spełnianiu warunków udziału oraz wszystkie oświadczenia własne potwierdzające spełnianie warunków, np. wykaz wykonanych usług lub
- b) wymagać, aby wykonawcy załączyli do ofert jedynie oświadczenie o braku podstaw do wykluczenia i spełnianiu warunków udziału lub
- c) nie wymagać żadnych dokumentów podmiotowych.

W przypadkach a) i b) zamawiający weryfikuje treść i formę oświadczeń przed badaniem i oceną ofert, wzywając ewentualnie wykonawcę do ich wyjaśnienia lub uzupełnienia. W przypadku c) zamawiający nie weryfikuje w ogóle dokumentów podmiotowych (art. 24 aa).

Niezależnie od poziomu postkwalifikacji, jaki wybierze zamawiający, wzywa on do złożenia dokumentów podmiotowych (uprawnienia, referencje, rachunek zysków i strat, dokument ubezpieczenia, zaświadczenie z banku itd.) jedynie wykonawcę, którego oferta została wybrana. W przypadku, gdy wykonawca nie przedłoży wymaganych dokumentów lub będą one budziły wątpliwości, zamawiający wzywa do ich wyjaśnienia i/lub uzupełnienia.

---

3. Wybór oferty najkorzystniejszej

Stawianie wymagań wykonawcom odbywa się za pomocą dwóch podstawowych narzędzi. Pierwszym z nich jest określenie wymagań za pomocą warunków, których spełnienia zamawiający bezwzględnie wymaga. Ocena spełniania warunków odbywa się metodą zero-jedynkową (spełnia – nie spełnia). Drugim jest określenie wymagań za pomocą kryteriów oceny ofert, które służą do stwierdzenia, w jakim stopniu wymóg jest spełniony. Przy pomocy kryteriów oceny ofert zamawiający komunikuje wykonawcom swoje preferencje. Zadaniem zaś wykonawców jest złożenie oferty mającej największe szanse na wybór, a więc w maksymalnym stopniu odpowiadającej na potrzeby zamawiającego.

Z ekonomicznego punktu widzenia wybór oferty może następować według jednej z następujących zasad.

- minimalizacja kosztów - wybór oferty następuje wyłącznie w oparciu o kryterium ceny (kosztów). Strategia ta wymaga, aby wszystkie pozostałe wymagania zostały precyzyjnie określone w postaci warunków.
- maksymalizacja bilansu kosztów i jakości – w uproszczeniu można powiedzieć, że zamawiający życzy sobie najwyższą jakość za najniższą cenę. Ponieważ preferencje te dążą zwykle w przeciwnych kierunkach (im niższa cena tym gorsza jakość, im wyższa jakość, tym wyższa cena), kluczowym zadaniem jest właściwy dobór kryteriów i ich wag.
- najwyższa jakość w ramach określonego budżetu - przy wyborze oferty nie bierze się pod uwagę kryteriów kosztowych, co nie oznacza braku zainteresowania kosztami. Zamawiający oczekuje w takim przypadku możliwie najwyższej jakości, funkcjonalności, efektu, zakresu prac jakie da się osiągnąć (wykonać) w ramach określonej kwoty, która podlega ujawnieniu w SIWZ.

W przypadku zamówień na usuwanie wyrobów zawierających azbest najwłaściwszą jest zasada druga: wybór oferty najkorzystniejszej ekonomicznie. Dlaczego nie najniższa cena?

Możliwość zastosowania pierwszej z zasad, czyli wyboru oferty najtańszej jest obecnie obwarowana spełnieniem przesłanek określonych w art. 91 ust. 2a: *Zamawiający, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 1 i 2 [w tym jednostki samorządu terytorialnego], oraz ich związki kryterium ceny mogą zastosować jako jedyne kryterium oceny ofert lub kryterium o wadze przekraczającej 60%, jeżeli określą w opisie przedmiotu zamówienia standardy jakościowe odnoszące się do wszystkich istotnych cech przedmiotu zamówienia oraz wykażą w załączniku do protokołu w jaki sposób zostały uwzględnione w opisie przedmiotu zamówienia koszty cyklu życia, z wyjątkiem art. 72 ust. 2 i art. 80 ust. 3.*

Ustalenie wagi ceny powyżej 60% jest możliwe po spełnieniu dwóch warunków:

- 1) określeniu w opisie przedmiotu zamówienia standardów jakościowych odnoszących się do wszystkich istotnych cech przedmiotu zamówienia oraz
- 2) wykazaniu w jaki sposób zostały uwzględnione w opisie przedmiotu zamówienia koszty cyklu życia.

Ad. 1) Jak to omówiono w rozdziale 1. dotyczącym opisu przedmiotu zamówienia szereg przepisów reguluje sposób realizacji usług usuwania wyrobów zawierających azbest. Stosowanie tych przepisów nie gwarantuje jednak odpowiednich standardów jakościowych. Problem ten, przynajmniej częściowo (bo nie ma przyjętych w prawie, praktyce, a nawet potwierdzonych w teorii kryteriów jakości prac, jeśli nie towarzyszą im komplementarne szczegółowe wymagania realizacji) można złagodzić poprzez stosowanie kryteriów jakościowych. Nie jest to panaceum na napotymane problemy (nie mniej ważny jest właściwy nadzór nad realizacją zamówienia), jednakże, stosowanie kryteriów jakościowych może przynieść wyraźną poprawę jakości usług. Dlatego też, choć można zasadnie argumentować, że zarówno przepisy prawa, jak i postanowienia SIWZ uzupełniające te przepisy mogą określać standardy jakościowe

odnoszące się do wszystkich istotnych elementów usługi, proponuje się stosowanie kryterium jakościowego o wadze co najmniej 40%.

Ad. 2) Rachunek kosztów cyklu życia powinien obejmować w szczególności koszty związane z nabyciem, użytkowaniem, utrzymaniem oraz wycofaniem z eksploatacji, w szczególności koszty zbierania i recyklingu (art. 91 ust. 3c). Zważywszy przedmiot zamówień na usuwanie wyrobów zawierających azbest, jedynym kosztem cyklu życia, jaki należy uwzględnić jest koszt wycofania z eksploatacji, czyli zbierania i zagospodarowania (unieszkodliwienia). W każdym postępowaniu koszty te są uwzględnione i stanowią podstawowy składnik cen ofertowych. Bez problemu można więc wykazać, że w opisie przedmiotu zamówienia uwzględniono koszty cyklu życia.

Analiza powyższego przepisu prowadzi do wniosku, że – jeśli zamawiający nie opisał standardów jakościowych – powinien te aspekty poddać ocenie w ramach kryteriów pozacenowych. Drugim, poza ceną, kryterium oceny ofert powinna być więc **jakość**.

Tymczasem analiza ogłoszeń wskazuje powszechne stosowanie kryteriów nie mających żadnego związku z jakością: termin realizacji oraz okres gwarancji. Promowanie skracania terminów realizacji przynosi najczęściej obniżenie jakości wykonania (im szybciej, tym gorzej). Wydłużanie okresu gwarancji może w pewnych przypadkach promować wyższą jakość, z pewnością jednak nie w przypadku usuwania wyrobów zawierających azbest. Gwarancja dotyczy wad dostarczanych zamawiającemu rzeczy, natomiast w analizowanych zamówieniach zamawiający niczego nie otrzymuje, lecz pozbywa się wyrobów zawierających azbest. Gwarancja jest w tych przypadkach pustym, absurdalnym kryterium.

Na czym polega jakość usług usuwania wyrobów zawierających azbest - pojęcie z natury trudne do weryfikacji?

Chodzi tu nie o skuteczne, efektywne, pełne, weryfikowalne usunięcie wyrobów zawierających azbest, czyli o skutek widoczny w postaci zniknięcia z obiektu wyrobów azbestowych. Chodzi tu o skutki uboczne prac demontażowych czyli uwolnienie pyłu azbestowego. Skutki jego obecności i działania nie są widoczne okiem nieuzbrojonym a w pewnych okolicznościach nie są w ogóle widoczne. Przełożą się po latach na efekt chorób nieuleczalnych. Mogą być nimi dotknięci zarówno bezpośrednio zatrudnieni przy demontażu wyrobów azbestowych, jak też użytkownicy pomieszczeń oczyszczanych.

Poprawna jakość usług powinna zatem zapewniać:

- ochronę pracowników wykonawcy przed oddziaływaniem pyłu azbestu w czasie prac,
- ochronę mieszkańców i otoczenia przed pyłem azbestu, zarówno w czasie prac, jak i po ich zakończeniu,
- ochronę środowiska przed pyłem azbestu na miejscu magazynowania i składowania odpadów.

Jakość wykonanej usługi jest pochodną działań podejmowanych na etapach planu prac (projektu), demontażu, pakowania i transportu odpadów oraz nadzoru nad realizacją usług.

Przed przystąpieniem do prac wykonawca zobowiązany jest opracować szczegółowy plan prac. Co do zasady powstaje on po zawarciu z wykonawcą umowy. Nie ma jednak przeszkód dla wcześniejszego opracowania ogólnego planu prac i jego późniejszego uszczegóławiania na potrzeby realizacji prac w konkretnym obiekcie. Zamawiający powinien wymagać opracowania i załączenia do oferty ogólnego planu prac, opisującego oferowany sposób realizacji i poddać ten plan ocenie w ramach kryterium jakościowego. Należy w SIWZ określić pewne założenia, które wykonawcy powinni przyjąć przy konstruowaniu planu prac. Założenia te powinny odzwierciedlać najbardziej typowe stany faktyczne, które wykonawca napotka w trakcie prac.

W przypadku prac dużych i trudnych plan taki powinien być efektem rozwiązania problemów techniczno-organizacyjnych przez wykonawcę na podstawie jego wizji lokalnej w obiekcie. Nie powinien on zawierać ogólników przepisanych z odpowiednich rozporządzeń i pasujących zasadniczo zawsze do wszystkich prac i większości obiektów. W przypadku prac małych i łatwych zamawiający powinien określić podstawowe założenia realizacji prac (jak w przykładzie poniżej), a wykonawca opracować plan wnoszący wartość dodaną ponad wymagania wynikające z przepisów.

Ocena planu prac nie może być oceną automatyczną, zalgorytmizowaną. W przeciwieństwie do kryteriów wymiennych, takich, jak cena, termin realizacji, czy okres gwarancji, nie można sporządzić wzoru matematycznego, do którego można byłoby podstawić dane z ofert i obliczyć przyznaną liczbę punktów. Jakość często jest kryterium niewymiennym, nie dającym się sprowadzić do zastosowania wzoru, algorytmu. Z drugiej strony, nie jest to zwykle kryterium *de gustibus*, całkowicie uznaniowe, oceniane na podstawie subiektywnych przekonań członków komisji, jak w przypadku właściwości estetycznych, które zostały wymienione w art. 91 ust. 2 jako przykład kryterium jakościowego. Najczęściej, jak w omawianym przypadku, kryterium jakościowe jest kryterium „środka”, kryterium eksperckim, którego ocena nie może być dowolna, niemniej wymaga pewnego stopnia uznaniowości.

W zależności od tego, czy ocena ofert dokonywana jest poprzez porównanie złożonych ofert ze sobą (np. z najlepszą), czy z góry przyjętym wzorcem, inaczej podchodzić należy do oceny ofert. Pozostawiając na razie na boku porównanie ofert ze sobą, należy wskazać sposób oceny ofert poprzez porównanie z wzorcem, który nazywany jest kwantyfikacją. Kwantyfikacja polega na założeniu kilku (od 3 do 5) poziomów jakościowych oferty, sporządzeniu opisu wymagań dla każdego poziomu oraz przyporządkowanie dla tego poziomu liczby punktów. Przypomina to zasady oceniania wypowiedzi ustnych i pisemnych (poza testami) uczniów czy studentów. Wymagania są znane wszystkim przed złożeniem ofert i w zależności od spełnienia coraz wyższych wymagań przyznawana jest ocena punktowa.

Dodatkowym, często stosowanym, sposobem konkretyzacji opisu sposobu oceny ofert jest podział kryteriów na podkryteria i – ewentualnie – podział podkryteriów na subkryteria. Opis podkryteriów (subkryteriów) i przypisana im waga (procentowa lub punktowa) jest informacją dla wykonawców o tym jak bardzo zamawiającemu zależy na poszczególnych aspektach, wymiarach kryterium jakościowego.

Proponuje się, aby w przypadku zamówienia obejmującego demontaż wyrobów zawierających azbest, czyli najtrudniejszy i najbardziej niebezpieczny etap prac, stosować kryterium jakościowe dotyczące planu prac.

Proponuje się określenie wag w sposób następujący:

1. cena – 60%
2. plan prac – 40%

Wagi kryteriów mogą się różnić i powinny wynikać z obiektywnych, uzasadnionych preferencji zamawiającego. Jest również możliwe stosowanie innych kryteriów, nie wydaje się jednak, aby można było dokonać optymalnego wyboru bez kryterium „plan prac” o wadze co najmniej 40%.

Przykład postanowień SIWZ odnośnie kryterium jakościowego dla postępowań obejmujących demontaż wyrobów zawierających azbest:

Przy ocenie ofert zamawiający będzie się kierował następującymi kryteriami:

Plan prac – 40%

Wykonawca powinien sporządzić plan prac polegających na demontażu, opakowaniu, załadunku i transporcie pokryć dachowych i elewacyjnych z płyt cementowo-azbestowych. Należy przyjąć, że pokrycia dachowe są wykonane z płyt falistych o wymiarach 1250x1100 mm przykręconych wkrętami aluminiowymi „z główką” i uszczelnionych sznurami azbestowymi i znajdują się na dachach budynków jednorodzinnych o wysokości kalenicy do wysokości 9 m. Należy przyjąć, że pokrycia elewacyjne są wykonane z płytek płaskich o wymiarach 500x500 mm przykręconych do konstrukcji metalowej wkrętami i znajdują się na dachach budynków jednorodzinnych o wysokości kalenicy do wysokości 12 m.

Plan prac powinien zawierać informacje umożliwiające ocenę ofert według następujących podkryteriów i subkryteriów:

Podkryterium 1 – ograniczanie uwalniania się pyłu azbestu do powietrza

Subkryterium 1.1) opis stosowanych metod pracy w czasie usuwania, magazynowania i transportu (organizacyjnych, technicznych)

Subkryterium 1.2) opis używanych maszyn i sprzętu, w tym odciągów miejscowych oraz filtrów, a także zasad ich przeglądów i czyszczenia

Podkryterium 2. – zabezpieczenie pracowników

Subkryterium 2.1) zakres i sposoby przeprowadzenia instruktarzu pracowników przed rozpoczęciem pracy

Subkryterium 2.2) opis środków ochrony indywidualnej pracowników, w tym odzieży i obuwia roboczego oraz środków ochrony układu oddechowego (klasy filtrów) i zasad ich stosowania

Subkryterium 2.3) opis środków ochrony zbiorowej pracowników, w tym strefy pracy, oczyszczania, zaplecze socjalne, komunikacja, przerwy

Podkryterium 3. – ochrona osób trzecich, które mogą być narażone na działanie pyłu azbestowego

Subkryterium 3.1) sposoby informowania osób, które mogą być narażone na działanie pyłu azbestowego, o zasadach postępowania i niezbędnych środkach ochrony

Subkryterium 3.2) wydzielenie, ogrodzenie (wraz z materiałem stosowanych zasłon) i oznakowanie stref prac

Subkryterium 3.3) sposoby oczyszczenia terenu z pyłu azbestowego po zakończonej pracy

Subkryterium 3.4) sposoby magazynowania i zabezpieczenia usuniętych wyrobów zawierających azbest

Podkryterium 4. – monitorowanie prac

Subkryterium 4.1) sposoby i zakres monitorowania stężenia pyłu azbestu w czasie prac demontażowych oraz przed rozpoczęciem i po zakończeniu prac

Subkryterium 4.2) sposoby reakcji w zależności od poziomów stężenia

Subkryterium 4.3) sposoby monitorowania prac demontażowych, w szczególności przy pomocy kamer video

Wymagana jest część opisowa planu prac o łącznej wielkości nie przekraczającej 10 stron tekstu.

2. Sposób oceny ofert

Wariant 1. Ocena na poziomie podkryteriów

2.1. Dla każdego z podkryteriów zostanie dokonana odrębna ocena jakościowa oferty według następującego schematu:

Oferowane podejście	Jak dobrze oferta pokazuje zrozumienie problemu minimalizacji emisji pyłu azbestu w trakcie prac i pozostania go w otoczeniu po zakończeniu prac oraz stosowania odpowiednich środków ochrony	Ocena
Słabe	Podejście nie uwzględnia w pełni wymagań prawnych lub technicznych lub zawiera istotne błędy mogące skutkować nadmiernym oddziaływaniem pyłu azbestu.	1-4
Akceptowalne	Oferta identyfikuje podstawowe ryzyka oraz określa akceptowalne rozwiązania w zakresie minimalizacji oddziaływania pyłu azbestu.	5
Dobre	Oferta opisuje wszystkie istotne ryzyka związane z realizacją zamówienia oraz opisuje rzetelnie standardowe rozwiązania w zakresie realizacji prac.	6-7
Bardzo Dobre	Oferta obejmuje specyficzne dla projektu rozwiązania bazujące na doświadczeniu Wykonawcy (Wykonawca musi wskazać gdzie zastosował oferowane rozwiązania), które minimalizują oddziaływanie pyłu azbestu.	8-9
Doskonałe	Oferta obejmuje wysoce zaawansowane i specyficzne dla projektu inicjatywy bazujące na doświadczeniu Wykonawcy (Wykonawca musi wskazać gdzie zastosował oferowane rozwiązania), które minimalizują oddziaływanie pyłu azbestu.	10

2.2. W przypadku, gdy oferta otrzyma mniej, niż 50% możliwych do uzyskania punktów w ramach kryterium „Plan prac” zostanie odrzucona.

2.3. Średnia liczba punktów przyznanych przez członków komisji zgodnie z powyższymi zasadami zostanie przemnożona przez wagę podkryterium.

2.4. Wagi podkryteriów wynoszą:

Opis podkryterium	Waga
Podkryterium 1 – ograniczanie uwalniania się pyłu azbestu do powietrza	10%
Podkryterium 2. – zabezpieczenie pracowników	10%

Podkryterium 3. – ochrona osób trzecich, które mogą być narażone na działanie pyłu azbestowego	10%
Podkryterium 4. – monitorowanie prac	10%

Wariant 2. Ocena na poziomie subkryteriów

2.1. Dla każdego z subkryteriów zostanie dokonana odrębna ocena jakościowa oferty.

2.2. W przypadku, gdy zaoferowany sposób realizacji będzie niezgodny z obowiązującymi przepisami oferta zostanie odrzucona.

2.3. Oferty niepodlegające odrzuceniu zostaną ocenione według następującego schematu:

Oferowane podejście	Jak dobrze oferta pokazuje zrozumienie problemu minimalizacji emisji pyłu azbestu w trakcie prac i pozostania go w otoczeniu po zakończeniu prac oraz stosowania odpowiednich środków ochrony	Ocena
Akceptowalne	Oferta identyfikuje podstawowe ryzyka oraz określa akceptowalne rozwiązania w zakresie minimalizacji oddziaływania pyłu azbestu.	0
Dobre	Oferta opisuje wszystkie istotne ryzyka związane z realizacją zamówienia oraz opisuje rzetelnie odpowiednie rozwiązania w zakresie realizacji prac.	1
Bardzo Dobre	Oferta obejmuje wysoce zaawansowane rozwiązania bazujące na doświadczeniu Wykonawcy (Wykonawca musi wskazać gdzie zastosował oferowane rozwiązania), które minimalizują oddziaływanie pyłu azbestu.	2

2.3. Średnia liczba punktów przyznanych przez członków komisji zgodnie z powyższymi zasadami zostanie przemnożona przez wagę subkryterium.

2.4. Wagi subkryteriów wynoszą:

Opis subkryterium	Waga
Podkryterium 1 – ograniczanie uwalniania się pyłu azbestu do powietrza	
Subkryterium 1.1) opis stosowanych metod pracy w czasie usuwania, magazynowania i transportu (organizacyjnych, technicznych)	3
Subkryterium 1.2) opis używanych maszyn i sprzętu, w tym odciągów miejscowych oraz filtrów, a także zasad ich przeglądów i czyszczenia	2
Podkryterium 2. – zabezpieczenie pracowników	
Subkryterium 2.1) zakres i sposoby przeprowadzenia instruktarzu pracowników przed rozpoczęciem pracy	1,5
Subkryterium 2.2) opis środków ochrony indywidualnej pracowników, w tym odzieży i obuwia roboczego oraz środków ochrony układu oddechowego (klasy filtrów) i zasad ich stosowania	1,5
Subkryterium 2.3) opis środków ochrony zbiorowej pracowników, w tym strefy pracy, oczyszczania, zaplecze socjalne, komunikacja, przerwy	1

Podkryterium 3. – ochrona osób trzecich, które mogą być narażone na działanie pyłu azbestowego	
Subkryterium 3.1) sposoby informowania osób, które mogą być narażone na działanie pyłu azbestowego, o zasadach postępowania i niezbędnych środkach ochrony	1
Subkryterium 3.2) wydzielenie, ogrodzenie (wraz z materiałem stosowanych zasłon) i oznakowanie stref prac	1
Subkryterium 3.3) sposoby oczyszczenia terenu z pyłu azbestowego po zakończonej pracy	1,5
Subkryterium 3.4) sposoby magazynowania i zabezpieczenia usuniętych wyrobów zawierających azbest	1,5
Podkryterium 4. – monitorowanie prac	
Subkryterium 4.1) sposoby i zakres monitorowania stężenia pyłu azbestu w czasie prac demontażowych oraz przed rozpoczęciem i po zakończeniu prac	3
Subkryterium 4.2) sposoby reakcji w zależności od poziomów stężenia	1
Subkryterium 4.3) sposoby monitorowania prac demontażowych, w szczególności przy pomocy kamer video	2

Zasady oceny ofert

Jeśli chodzi o zasady oceny ofert, można wyróżnić dwie: porównywanie ofert ze sobą oraz porównywanie ofert z wzorcem.

Przy **porównywaniu ofert ze sobą** jedynym punktem odniesienia są oferty złożone w danym postępowaniu. Najczęściej określa się ofertę najlepszą w danym kryterium i przyznaje jej największą możliwą do uzyskania liczbę punktów. Pozostałe oferty otrzymują odpowiednio mniej punktów.

Tak dzieje się w przypadku stosowania popularnego wzoru do punktowania ceny:

$$P_c = C_{\min} / C_{of} \times 10 \text{ pkt} \times W_c$$

gdzie: P_c – liczba punktów za kryterium „Cena”

$C_{\min}$ – cena najniższa

C_{of} – cena oferty ocenianej

W_c – procentowa waga kryterium „Cena”

W przypadku, gdy w jednym kryterium zamawiający stosuje zasadę porównania wszystkich ofert z najlepszą – tę samą zasadę powinien stosować we wszystkich pozostałych kryteriach.

Oznacza to, że punkty przyznane ofertom w oparciu o np. kryteria jakościowe opisane wyżej należy uznać za tzw. małe punkty. Po przyznaniu wszystkim ofertom odpowiedniej liczby tych punktów należy zastosować zasadę, że najlepsza oferta otrzymuje 100 pkt, czyli przeliczyć małe punkty na ostateczną punktację w ramach tego

kryterium np. według wzoru będącego odbiciem wzoru do punktowania ceny, gdyż tym razem stosujemy zasadę im więcej, tym lepiej:

$$P_j = J_{of} / J_{max} \times 10 \text{ pkt} \times W_j$$

gdzie: P_j – liczba punktów za kryterium „Jakość”
 J_{of} – liczba małych punktów przyznanych za jakość ocenianej oferty
 J_{max} – liczba małych punktów przyznanych najwyższej ocenionej ofercie
 W – waga procentowa kryterium „Jakość”

Zamawiający może również **porównywać oferty z wzorcem**, co polega na tym, że przed wszczęciem postępowania zamawiający opracowuje wzorzec oceny, do którego porównuje następnie złożone oferty. Wynik oceny nie zależy od tego, jakie są oferty konkurencyjne, lecz od tego jak daleko oferta odbiega od ideału założonego przez zamawiającego. Nie ma, oczywiście, żadnego powodu, aby jakkolwiek oferta otrzymała w tej metodzie maksymalną liczbę punktów.

Przedstawiony powyżej sposób punktacji kryterium jakościowego (plan pracy) stanowi doskonały przykład stosowania oceny ofert poprzez porównanie z wzorcem. Niezależnie od tego ile i jakich wpłynęło ofert, każda jest oceniana w oparciu o ten sam schemat.

W tej metodzie konieczne jest również opracowanie wzorca oceny ofert w kryterium cenowym, który odzwierciedlałby preferencje zamawiającego niezależnie od rzeczywistej liczby i cen ofert, które zostaną złożone. Algorytmów pozwalających na dokonanie takiej oceny jest wiele. W tym miejscu warto wskazać jeden z nich, bazujący na funkcji logarytmicznej (w oparciu o którą program Excel z równą łatwością liczy punkty, jak przy tradycyjnym wzorze).

Przykład postanowień SIWZ odnośnie kryterium cenowego przy porównaniu z wzorcem:

Przy ocenie ofert zamawiający będzie się kierował następującymi kryteriami:

Cena – 60%

Liczba punktów w tym kryterium zostanie obliczona na podstawie poniższego wzoru:

$$C = \frac{\ln(1 + (C_{max} - C_o))}{\ln(1 + (C_{max} - C_{min}))} \times 10 \text{ pkt} \times W_c$$

gdzie: C_{max} – najwyższa akceptowalna cena brutto*
 C_{min} – 70% najwyższej akceptowalnej ceny brutto**
 C_o – cena brutto oferty ocenianej
 W_c – procentowa waga kryterium „Cena”

* Uwaga! C_{max} jest kwotą, jaką zamawiający może przeznaczyć na sfinansowanie zamówienia i wynosi ona ..... zł. Oferta z ceną brutto przekraczającą tę kwotę zostanie odrzucona.

** Uwaga! W przypadku, gdy wpłynie oferta z ceną poniżej C_{min}, zamawiający wezwie wykonawcę do wykazania, że nie jest to cena rażąco niska. Jeżeli wykonawca udowodni, że zaoferowana przez niego cena jest realna, najniższa z cen zaoferowanych i uzasadnionych jako cena realna zostanie podstawiona do powyższego wzoru jako C_{min}.

Zastosowanie metody porównania z wzorcem wymaga dobrego oszacowania wartości zamówienia oraz podania kwoty, jaką zamawiający zamierza przeznaczyć na sfinansowanie zamówienia w treści SIWZ. Oferta z ceną w wysokości maksymalnej otrzymuje 0 pkt, stąd wykonawcy starają się zaoferować ceny niższe, zwłaszcza, że już niewielkie obniżki ceny skutkują znacznym wzrostem liczby przyznanych punktów. Co do zasady, oferta z ceną o 30% niższą otrzymuje maksymalną liczbę punktów, chyba, że wpłynie oferta jeszcze tańsza, a wykonawca wykaże, że nie jest to rażąco niska cena.

Porównywanie ofert z wzorcem nie wymaga, oczywiście, przeliczania małych punktów na duże przy pomocy wzorów podanych wyżej. Punkty przyznane w kryterium „Cena” i „Jakość” mogą (po przemnożeniu przez wagi kryteriów) być po prostu sumowane. Zadbać trzeba jedynie o to, aby skala punktów, jakie można uzyskać w ramach wszystkich kryteriów (przed ich mnożeniem przez wagi) była taka sama. Bez znaczenia jest czy będzie to 10 czy 100 punktów, skoro jednak w ramach kryterium jakościowego zakłada się uzyskanie co najwyżej 10 pkt, ta sama liczba powinna być stosowana we wzorze do punktowania kryterium cenowego.

---

4. Istotne postanowienia umowy

Umowa określa nie tylko prawa i obowiązki stron, które są łatwo definiowalne: wykonawca wykonuje zamówienie a zamawiający płaci wynagrodzenie.

Sztuka pisania umów w dużej mierze polega na zarządzaniu ryzykiem. Ryzyko to zdarzenia przyszłe, niepewne mogące wpływać na realizację umowy. Dopóki realizacja umowy przebiega zgodnie z oczekiwaniami stron, sama umowa spoczywa na dole stosu dokumentów. Strony sięgają do tekstu umowy przede wszystkim w sytuacji, gdy pojawiają się problemy. Dlatego ograniczenie umowy do stwierdzenia: „Zamawiający zleca, a Wykonawca zobowiązuje się do wykonania X w terminie Y za wynagrodzeniem Z” powoduje, że nie ma ona wielkiej wartości. Wartością dodaną umowy są wszelkie postanowienia określające sposób postępowania w sytuacjach możliwych do wystąpienia, a niekoniecznych: „W przypadku X strony umowy postąpią w sposób Y”.

Identyfikacja ryzyka powinna być uzupełniona jego alokacją, czyli przypisaniem każdego ryzyka jednej ze stron umowy. Zamawiający mają tendencje do przerzucania całego ryzyka na wykonawców. Nie jest to jednak ani możliwe, ani pożądane. Nie jest możliwe przerzucenie na wykonawcę ryzyka stanowiącego istotę odpowiedzialności zamawiającego, np. ryzyka błędów projektowych lub ukrytych przeszkód terenowych (zgodnie z art. 647 Kc „inwestor zobowiązuje się do dokonania wymaganych przez właściwe przepisy czynności związanych z przygotowaniem robót, w szczególności do

przekazania terenu budowy i dostarczenia projektu, oraz do odebrania obiektu i zapłaty umówionego wynagrodzenia”). Ponadto, każde dodatkowe ryzyko przypisane wykonawcy powoduje wzrost ceny oferty (wykonawca musi ująć w cenie koszt związany z jego możliwym wystąpieniem), co oznacza, że zamawiający płaci za wystąpienie tego ryzyka „z góry”, niezależnie od tego, czy ono wystąpi czy nie. Działanie takie nie ma nic wspólnego z oszczędnością i efektywnością wydatków publicznych.

W ekonomii wyróżnia się pojęcie umowy najkorzystniejszej, obiektywnie najkorzystniejszej, najkorzystniejszej z punktu widzenia gospodarki (nie jednej ze stron umowy): umowa najkorzystniejsza to taka, która poszczególne ryzyka przypisuje tej stronie, dla której ponoszenie danego ryzyka jest względniejsze (tańsze lub łatwiejsze w zarządzaniu).

Wedle tej zasady profesjonalny zamawiający powinien konstruować umowy w sprawie zamówienia publicznego.

Z drugiej strony, wydaje się, że krótkoterminowa realizacja usług usuwania wyrobów zawierających azbest nie wiąże się z wieloma ryzykami, nad którymi nie panowałby wykonawca. W takim przypadku uzasadnione jest przejęcie przez zamawiającego następującego ryzyka:

- wykazu nieruchomości – należy dopuścić zmiany w wykazie nieruchomości objętych usługą,
- ilości wyrobów zawierających azbest – należy przewidzieć, że rzeczywista masa usuwanych wyrobów zawierających azbest będzie się różnić od szacowanej i przewidzieć wynagrodzenie wykonawcy oparte na cenach jednostkowych za kg lub Mg,
- harmonogramu – należy przewidzieć zmiany harmonogramu z przyczyn zależnych od właścicieli/zarządców nieruchomości oraz innych, niezależnych od stron,
- zmiany podatków – należy przewidzieć zmianę wynagrodzenia brutto w przypadku zmiany stawki podatku VAT

W związku z faktem, iż zamawiający przekazuje wykonawcy dane kontaktowe do właścicieli/zarządców nieruchomości, które są danymi osobowymi, należy zawrzeć odrębną umowę powierzenia przetwarzania danych osobowych zgodną z RODO.

Przykład umowy o wykonanie usług usuwania wyrobów zawierających azbest wraz z protokołem odbioru oraz przykładem umowy powierzenia przetwarzania danych osobowych.

UMOWA nr ....

zawarta w dniu ..... r. pomiędzy:

.....
 mającym swoją siedzibę w ..... przy ul. ...., będącym płatnikiem podatku VAT, posiadającym nr identyfikacyjny ....., reprezentowanym przez:

.....

zwanym w dalszej części umowy „Zamawiającym”,

a

.....
 mającym swoją siedzibę w ..... przy ul. ...., będącym płatnikiem podatku VAT, posiadającym nr identyfikacyjny ....., reprezentowanym przez:

.....

zwanym w dalszej części umowy „Wykonawcą”

§ 1

1. W wyniku postępowania o udzielenie zamówienia publicznego Zamawiający zleca, a Wykonawca przyjmuje do realizacji zadanie pod nazwą: ....., zwane dalej usługą lub przedmiotem umowy.
2. Intencją stron umowy jest wykonanie usługi w taki sposób, aby w maksymalnym stopniu ograniczyć negatywne oddziaływanie pyłu azbestu na użytkowników nieruchomości objętych usługą, pracowników Wykonawcy oraz środowisko.
3. Przedmiot umowy Wykonawca wykona zgodnie z:
  - 1) zasadami wiedzy technicznej i najlepszą praktyką,
  - 2) obowiązującymi przepisami, w szczególności w zakresie prawa budowlanego, bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony środowiska oraz gospodarowania odpadami,
  - 3) wymaganiami odpowiednich organów, w tym Powiatowego Inspektoratu Nadzoru Budowlanego, Okręgowej Inspekcji Pracy, Państwowej Inspekcji Sanitarnej, decyzjami i uzgodnieniami dotyczącymi przedmiotu zamówienia,
  - 4) wymaganiami Zamawiającego określonymi w specyfikacji istotnych warunków zamówienia (SIWZ) obowiązującej w postępowaniu o udzielenie zamówienia poprzedzającym zawarcie umowy,
  - 5) ofertą Wykonawcy złożoną Zamawiającemu w trakcie postępowania o udzielenie zamówienia poprzedzającego zawarcie umowy,
  - 6) umową.
4. Wykonawca wykona wszystkie prace niezbędne do osiągnięcia zakładanego rezultatu, o którym mowa w ust. 2, niezależnie od tego, czy prace te zostały jednoznacznie określone w umowie, czy wynikają wprost lub pośrednio z innych okoliczności wymienionych w ust. 3.

§ 2

1. Strony zobowiązują się współdziałać przy realizacji umowy w zakresie umożliwiającym efektywne wykonanie zobowiązań każdej ze stron.
2. Strony ustanowią swoich odpowiedzialnych i wykwalifikowanych przedstawicieli, upoważnionych do dokonywania uzgodnień, podejmowania decyzji techniczno-organizacyjnych we wszystkich sprawach dotyczących realizacji umowy. Każda ze stron przekaże na piśmie drugiej stronie w ciągu czterech dni od podpisania umowy nazwisko, imię, tytuł, bezpośredni numer telefonu i faksu swojego przedstawiciela.
3. Zamawiający może wyznaczyć inspektora nadzoru nad realizacją prac. W takim przypadku Zamawiający przekaże na piśmie Wykonawcy nazwisko, imię, tytuł, bezpośredni numer telefonu i faksu inspektora nadzoru oraz zakres udzielonych mu pełnomocnictw.

§ 3

1. Zamawiający w terminie 7 dni od zawarcia umowy przekaze Wykonawcy wykaz nieruchomości wraz z danymi kontaktowymi do właścicieli/zarządców nieruchomości, na których będą prowadzone prace.
2. Wykonawca w terminie 30 dni od przekazania wykazu uzgodni z właścicielami/zarządcami nieruchomości terminy prac, sporządzi na tej podstawie harmonogram prac i przekaze go Zamawiającemu.
3. W przypadku, gdy właściciele nieruchomości opłacają część kosztów prac, Wykonawca zawrze z nimi stosowną umowę przewidującą:
  - 1) udostępnienie Wykonawcy możliwości podłączenia do istniejących sieci: energii elektrycznej, wody, kanalizacji w celu realizacji umowy;
  - 2) udział właścicieli w nadzorze nad realizacją prac oraz w odbiorze prac,
  - 3) dokonanie płatności na rzecz Wykonawcy w określonej wysokości na podstawie wystawionej przez Wykonawcę faktury VAT.
4. Wykonawca ustanowi kierownika prac posiadającego niezbędne kwalifikacje oraz skieruje do realizacji zamówienia osoby, które przeszły stosowne przeszkolenie.
5. Wykonawca zgłosi zamiar przeprowadzenia prac w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest właściwemu organowi nadzoru budowlanego, właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy oraz właściwemu państwowemu inspektorowi sanitarnemu, zgodnie z § 6 ust. 2 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649 ze zm.).
6. Wykonawca, na podstawie przekazanego Zamawiającemu wraz z ofertą wstępnego planu prac, opracuje szczegółowy plan prac usuwania wyrobów zawierających azbest, zgodnie z § 6 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest oraz plan bezpieczeństwa i ochrony zdrowia.
7. Wykonawca ogrodzi, oznaczy i zabezpieczy teren prac, a także zorganizuje zaplecze socjalne dla pracowników.
8. Przed przystąpieniem do prac oraz po ich zakończeniu Wykonawca sporządzi dokumentację fotograficzną obrazującą stan przed i po wykonaniu prac.
9. Wykonawca przystąpi do realizacji prac i będzie je realizował zgodnie z harmonogramem. W każdym przypadku opóźnienia Wykonawca będzie informował właściciela/zarządcę oraz Zamawiającego z maksymalnie dużym wyprzedzeniem, nie mniejszym jednak, niż 2 dni robocze. Wymaganie to nie dotyczy okoliczności, za które Wykonawca nie odpowiada, a które zaistniały po upływie tego terminu.
10. Wykonawca będzie realizował prace zgodnie z umową oraz złożoną Zamawiającemu ofertą.
11. Wykonawca umożliwi wstęp na teren prac i weryfikację ich jakości, w tym dokonanie stosowanych badań uprawnionym organom nadzoru budowlanego, inspektorowi pracy oraz sanitarnemu, Zamawiającemu i ustanowionemu przez niego inspektorowi nadzoru, a także właścicielowi/zarządcy i ich pełnomocnikom.
12. Wykonawca przed odbiorem usuniętych odpadów zawierających azbest dokona ich

ważenia i określi ich masę w kartach ewidencji odpadów oraz przekazania odpadów.

13. Wykonawca sporządzi a strony umowy oraz właściciel/zarządca nieruchomości podpiszą protokół odbioru częściowego prac w zakresie konkretnej nieruchomości. Warunkiem odbioru jest:
  - 1) wykonanie prac zgodnie z umową
  - 2) sporządzenie karty ewidencji odpadu i karty przekazania odpadów
  - 3) pozytywny wynik badania stężenia pyłu azbestu w obiekcie (o ile przewidziano takie pomiary)
  - 4) złożenie oświadczenia o wykonaniu prac zgodnie z przepisami prawa i umową.
14. Pomiary stężenia pyłu azbestu w obiekcie powinny wykazać stężenie pyłów azbestu na poziomie $<1000 \text{ wt/m}^3$, albo na poziomie mniejszym niż zarejestrowany przed rozpoczęciem prac demontażowych. W przypadku stwierdzenia większej wartości stężenia pyłów azbestu po zakończeniu prac demontażowych, wykonawca zobowiązany jest dokonywać procesu oczyszczania budynku tak długo, aż kolejny pomiar (dokonany na jego koszt) wykaże wartość stężenia pyłów na poziomie wymaganym.

§ 4

1. Wykonawca zobowiązuje się wykonać przedmiot umowy w terminie do ..... tygodni od dnia zawarcia umowy.
2. W przypadku wystąpienia okoliczności niezależnych od Wykonawcy skutkujących niemożnością dochowania terminu określonego w ust. 1, strony mogą dokonać zmiany tego terminu, pod warunkiem jednak, że Wykonawca powiadomi Zamawiającego o tych okolicznościach w terminie 5 dni od ich wystąpienia.
3. Wykonawca będzie podejmował działania minimalizujące prawdopodobieństwo opóźnień oraz jego rozmiar w zakresie, jakiego można oczekiwać od profesjonalnego Wykonawcy działającego z należytą starannością.

§ 5

1. Podstawą określenia wynagrodzenia Wykonawcy są następujące ceny jednostkowe brutto za 1 Mg odpadów zawierających azbest:
  - 1) za demontaż, opakowanie, odbiór, transport i zdeponowanie na składowisku odpadów – kwota ..... zł
  - 2) za opakowanie, odbiór, transport i zdeponowanie na składowisku odpadów – kwota ..... zł
2. Powyższe ceny zawierają podatek VAT w wysokości ...%. W przypadku zmiany stawek podatku VAT ceny brutto zostaną odpowiednio dostosowane.
3. Wstępne wynagrodzenie Wykonawcy, obliczone na podstawie szacunków wynosi ..... zł brutto.
4. Rzeczywiste wynagrodzenie zostanie obliczone na podstawie masy odpadów określonej w kartach ewidencji i przekazania odpadów.
5. W przypadku, gdyby łączne wynagrodzenie Wykonawcy miało przekroczyć wysokość wstępnego wynagrodzenia, Zamawiający może zrezygnować z wykonania usługi na wskazanej nieruchomości lub strony mogą zawrzeć aneks do umowy zwiększający wynagrodzenie Wykonawcy.
6. Wynagrodzenie płatne będzie Wykonawcy w częściach, nie częściej, niż raz w miesiącu,

na podstawie protokołów odbioru częściowego. Suma płatności częściowych nie przekroczy 90% wynagrodzenia Wykonawcy.

7. Podstawą wypłaty wynagrodzenia będzie faktura VAT.
8. Należność płatna będzie przez Zamawiającego przelewem w ciągu 30 dni od daty otrzymania prawidłowo wystawionej faktury VAT na rachunek bankowy Wykonawcy nr .....

§ 6

1. Przedmiotem odbioru końcowego będzie wykonanie całości przedmiot umowy.
2. Z czynności odbioru będzie spisany protokół zawierający ustalenia dokonane w toku odbioru. Do protokołu zostaną dołączone:
  - 1) potwierdzone przez organy kopie zgłoszenia prac właściwemu organowi nadzoru budowlanego, właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy oraz właściwemu państwowemu inspektorowi sanitarnemu,
  - 2) wykaz nieruchomości, z których zostały usunięte wyroby zawierające azbest wraz z terminami realizacji prac oraz masami usuniętych wyrobów,
  - 3) protokoły częściowego odbioru prac,
  - 4) potwierdzone przez składowisko odpadów karty przekazania odpadów,
  - 5) dokumentacja zdjęciowa (w formie elektronicznej).
3. Podstawą płatności będzie podpisany przez strony umowy protokół potwierdzający należyte wykonanie usług.
4. Podstawą wypłaty wynagrodzenia będzie faktura VAT.
5. Należność płatna będzie przez Zamawiającego przelewem w ciągu 30 dni od daty otrzymania prawidłowo wystawionej faktury VAT na rachunek bankowy Wykonawcy nr .....

§ 7

W razie nie wykonania lub nienależytego wykonania umowy:

1. Wykonawca zapłaci Zamawiającemu kary umowne:
  - 1) za każdy przypadek nienależytego, w szczególności niezgodnego z ofertą Wykonawcy wykonywania zamówienia – w wysokości 100 zł,
  - 2) za każdy przypadek nielegalnego, niezgodnego z obowiązującymi przepisami wykonywania zamówienia – w wysokości 1000 zł,
  - 3) za opóźnienie z przyczyn leżących po stronie Wykonawcy w realizacji przedmiotu umowy – w wysokości 1000 zł za każdy dzień,
  - 4) za odstąpienie od realizacji umowy z przyczyn leżących po stronie Wykonawcy, w wysokości 20 % wynagrodzenia netto.
2. Zamawiający zapłaci Wykonawcy kary umowne:
  - 1) za opóźnienie z przyczyn leżących po stronie Zamawiającego w realizacji jego zobowiązań określonych w umowie – w wysokości 1000 zł za każdy dzień,
  - 2) za opóźnienie z przyczyn leżących po stronie Zamawiającego w zapłacie wynagrodzenia należnego Wykonawcy – w wysokości odsetek ustawowych,
  - 3) za odstąpienie od realizacji umowy z przyczyn leżących po stronie Zamawiającego –

w wysokości 20% wynagrodzenia netto.

3. Strony zastrzegają sobie prawo do odszkodowania przewyższającego wysokość kar umownych, tytułem szkody poniesionej na skutek nie wykonania lub nienależytego wykonania umowy.
4. Zamawiający będzie uprawniony do potrącenia należnych kar umownych z wynagrodzenia Wykonawcy.

§ 8

1. Zamawiający może odstąpić od umowy z przyczyn leżących po stronie Wykonawcy jeżeli:
  - 1) Wykonawca nie rozpoczął prac lub przerwał prace i nie prowadzi ich pomimo dodatkowego wezwania ze strony Zamawiającego,
  - 2) Wykonawca nienależyście realizuje usługi i nie poprawił ich jakości pomimo dodatkowego wezwania ze strony Zamawiającego,
  - 3) Wykonawca naruszył w sposób istotny postanowienia umowy o powierzeniu przetwarzania danych osobowych zawartej równocześnie z niniejszą umową,
  - 4) zostało po raz trzeci stwierdzone, że Wykonawca realizuje usługi niezgodnie z obowiązującymi przepisami,
  - 5) suma kar umownych naliczonych Wykonawcy osiągnęła 20% wynagrodzenia netto.
2. Wykonawca może odstąpić od umowy z przyczyn leżących po stronie Zamawiającego, jeżeli suma kar umownych należnych Wykonawcy osiągnęła 20% wynagrodzenia netto.
3. Odstąpienie od umowy powinno nastąpić w formie pisemnej z podaniem uzasadnienia.
4. W sytuacji określonej w ust. 1, Zamawiający może powierzyć realizację umowy wykonawcy, który złożył kolejną ofertę w postępowaniu o udzielenie zamówienia poprzedzającym zawarcie umowy.

§ 9

1. Równolegle strony umowy zawierają umowę powierzenia przetwarzania danych osobowych w zakresie niezbędnym do realizacji niniejszej umowy.
2. Obowiązku informacyjnego, o którym mowa w art. 14 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, str.1) dalej „RODO”, wobec osób wskazanych w § 2 dokonuje ich pracodawca.
3. Obowiązku informacyjnego, o którym mowa w art. 14 RODO, wobec osób wskazanych w § 3, dokonuje Wykonawca.
4. W sprawach nie uregulowanych niniejszą umową mają zastosowanie odpowiednie przepisy, w szczególności Kodeksu cywilnego oraz ustawy Prawo zamówień publicznych.
5. Strony będą dążyć do polubownego rozstrzygnięcia sporów wynikłych w związku z realizacją umowy. W przypadku niemożności osiągnięcia polubownego rozstrzygnięcia spory będą rozstrzygane przez sąd właściwy miejscowo dla siedziby Zamawiającego.
6. Umowa zostaje zawarta po podpisaniu jej przez obie strony.
7. Umowę sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, po jednym egzemplarzu dla każdej ze stron.

Zamawiający:

Wykonawca:

Protokół odbioru prac częściowy/końcowy

sporządzony w ....., dnia ..... roku w sprawie odbioru prac wykonanych przez ..... w obiekcie przy ul. .... w ..... na podstawie umowy nr ..... z dnia .....

Komisja odbioru ze strony Zamawiającego w składzie:

1. ....
2. ....

przy udziale przedstawiciela Wykonawcy: .....

w obecności inspektora nadzoru: .....

w obecności właściciela/użytkownika: .....

przeprowadziła częściowy/końcowy odbiór Przedmiotu umowy i stwierdziła co następuje:

1. Prace wykonane zostały zgodnie z umową bez wad / z wadami wymienionymi w załączniku nr ....., które Wykonawca zobowiązuje się usunąć w terminie do dnia.....

2. Termin wykonania prac został dotrzymany / przekroczony* o ..... dni z powodu .....

3. Wykonawca przekazał komplet dokumentów wymaganych umową dla dokonania odbioru:

.....
 .....
 .....
 .....

Na tym odbiór prac został zakończony, co obecni potwierdzają własnymi podpisami:

Podpisy:

Za Zamawiającego	Za Wykonawcę
Inspektor nadzoru	Właściciel / zarządzający

* Niepotrzebne skreślić

Umowa powierzenia danych osobowych

zawarta w dniu ..... r. pomiędzy:

.....
mającym swoją siedzibę w ..... przy ul. ...., reprezentowanym
przez: .....

zwanym w dalszej części umowy „Administratorem”,

a

.....
mającym swoją siedzibę w ..... przy ul. ...., reprezentowanym
przez: .....

zwanym w dalszej części umowy „Podmiotem przetwarzającym”

§ 1

1. Administrator danych powierza Podmiotowi przetwarzającemu, w trybie art. 28 ogólnego rozporządzenia o ochronie danych z dnia 27 kwietnia 2016 r. (zwanego w dalszej części „Rozporządzeniem”) dane osobowe do przetwarzania, na zasadach i w celu określonym w niniejszej Umowie.
2. Podmiot przetwarzający zobowiązuje się przetwarzać powierzone mu dane osobowe zgodnie z niniejszą umową, Rozporządzeniem oraz z innymi przepisami prawa powszechnie obowiązującego, które chronią prawa osób, których dane dotyczą.
3. Podmiot przetwarzający oświadcza, iż stosuje środki bezpieczeństwa spełniające wymogi Rozporządzenia.

§2

1. Podmiot przetwarzający będzie przetwarzał, powierzone na podstawie umowy dane kontaktowe do właścicieli i zarządców nieruchomości, z których Podmiot przetwarzający zobowiązany jest na mocy odrębnej umowy z dnia ..... usunąć wyroby zawierające azbest.
2. Powierzone przez Administratora danych dane osobowe będą przetwarzane przez Podmiot przetwarzający wyłącznie w celu współpracy z właścicielami i zarządcami nieruchomości w celu realizacji umowy, o której mowa w ust. 1.
3. Powierzone przez Administratora dane osobowe będą przetwarzane przez okres nie dłuższy niż do dnia .....

§3

1. Podmiot przetwarzający zobowiązuje się, przy przetwarzaniu powierzonych danych osobowych, do ich zabezpieczenia poprzez stosowanie odpowiednich środków technicznych i organizacyjnych zapewniających adekwatny stopień bezpieczeństwa odpowiadający ryzyku związanym z przetwarzaniem danych osobowych, o których mowa w art. 32 Rozporządzenia.
2. Podmiot przetwarzający zobowiązuje się dołożyć należytej staranności przy przetwarzaniu powierzonych danych osobowych.
3. Podmiot przetwarzający zobowiązuje się do nadania upoważnień do przetwarzania danych osobowych wszystkim osobom, które będą przetwarzały powierzone dane w celu realizacji niniejszej umowy.

4. Podmiot przetwarzający zobowiązuje się zapewnić zachowanie w tajemnicy, (o której mowa w art. 28 ust 3 pkt b Rozporządzenia) przetwarzanych danych przez osoby, które upoważnia do przetwarzania danych osobowych w celu realizacji niniejszej umowy, zarówno w trakcie zatrudnienia ich w Podmiocie przetwarzającym, jak i po jego ustaniu.
5. Podmiot przetwarzający po zakończeniu realizacji umowy, o której mowa w § 2 ust. 1 usuwa wszelkie dane osobowe oraz usuwa wszelkie ich istniejące kopie.
6. W miarę możliwości Podmiot przetwarzający pomaga Administratorowi wywiązywać się z obowiązku odpowiadania na żądania osoby, której dane dotyczą oraz wywiązywania się z obowiązków określonych w art. 32-36 Rozporządzenia.
7. Podmiot przetwarzający po stwierdzeniu naruszenia ochrony danych osobowych niezwłocznie, nie później jednak, niż w ciągu 24 godzin zgłasza je Administratorowi.

§4

1. Administrator danych zgodnie z art. 28 ust. 3 pkt h) Rozporządzenia ma prawo kontroli, czy środki zastosowane przez Podmiot przetwarzający przy przetwarzaniu i zabezpieczeniu powierzonych danych osobowych spełniają postanowienia umowy.
2. Podmiot przetwarzający udostępnia Administratorowi wszelkie informacje niezbędne do wykazania spełnienia obowiązków określonych w art. 28 Rozporządzenia.

§5

1. Podmiot przetwarzający nie może powierzyć danych osobowych objętych umową do dalszego przetwarzania podwykonawcom bez zgody Administratora.
2. Podmiot przetwarzający jest odpowiedzialny za udostępnienie lub wykorzystanie danych osobowych niezgodnie z treścią umowy, a w szczególności za udostępnienie powierzonych do przetwarzania danych osobowych osobom nieupoważnionym.

§6

1. Podmiot przetwarzający zobowiązuje się do zachowania w tajemnicy wszelkich informacji, danych, materiałów, dokumentów i danych osobowych otrzymanych od Administratora danych i od współpracujących z nim osób oraz danych uzyskanych w jakiegokolwiek inny sposób, zamierzony czy przypadkowy w formie ustnej, pisemnej lub elektronicznej („dane poufne”).
2. Podmiot przetwarzający oświadcza, że w związku ze zobowiązaniem do zachowania w tajemnicy danych poufnych nie będą one wykorzystywane, ujawniane ani udostępniane bez pisemnej zgody Administratora danych w innym celu niż wykonanie Umowy, chyba że konieczność ujawnienia posiadanych informacji wynika z obowiązujących przepisów prawa lub Umowy.

§7

1. Umowa została sporządzona w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach dla każdej ze stron.
2. W sprawach nieuregulowanych zastosowanie będą miały przepisy Kodeksu cywilnego oraz Rozporządzenia.
3. Sądem właściwym dla rozpatrzenia sporów wynikających z niniejszej umowy będzie sąd właściwy Administratora danych.

Administrator:

Podmiot przetwarzający:

5. Nadzór nad umową

Wydaje się, że jednym z ważniejszych problemów właściwej realizacji usług usuwania wyrobów zawierających azbest jest jakość nadzoru. Nikt nie ma wątpliwości, że w przypadku zamówień na roboty budowlane należy ustanowić inspektora nadzoru i to niezależnie od tego, czy wymagają tego przepisy, czy nie. To samo podejście powinno być stosowane do omawianych zamówień. Ułomności natury ludzkiej powodują, że bez właściwego nadzoru prace mogą być wykonywane niedbale, „na skróty”, bez stosowania koniecznych zabezpieczeń itp. Dlatego proponuje się podjęcie następujących działań:

- ustanowienie przez zamawiającego inspektora nadzoru,
- nadanie uprawnień i zachęcenie do pełnienia nadzoru przez właścicieli/zarządców nieruchomości,
- uwrażliwienie i zachęcenie do „patrzenia na ręce” mieszkańców nieruchomości i ich sąsiadów.

Najważniejszym działaniem mogącym podnieść jakość usług jest ustanowienie przez zamawiającego profesjonalnego inspektora nadzoru.

Inspektora nadzoru należy wybrać zanim dokona się wyboru wykonawcy prac. Najlepiej zaangażować go już na etapie opracowywania SIWZ, a na pewno na etapie oceny ofert w ramach kryterium jakościowego (jeśli zamawiający nie dysponuje osobami, które mogłoby bezstronnie i obiektywnie ocenić plan prac, można powierzyć to zadanie inspektorowi nadzoru działającemu w charakterze biegłego).

W trakcie realizacji prac inspektor powinien być obecny w trybie ciągłym. Musi stale monitorować nie tylko postęp prac, ale sposób ich realizacji i egzekwować od personelu wykonawcy nie tylko przestrzegania przepisów, ale i zasad prowadzenia prac zaoferowanych w ofercie. Można dopuścić nadzorowanie przez jedną osobę dwóch-trzech nieruchomości w niedalekim sąsiedztwie, jednak inspektor nie może pojawiać się na obiekcie raz dziennie na kwadrans. Dlatego też wynagrodzenie inspektora powinno być oparte na dniówkach (nie powinno być ryczałtowe).

Inspektor nadzoru powinien być doświadczonym „budowlańcem” oraz przejść przeszkolenie z zakresu bhp przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest. Nie jest konieczne wieloletnie doświadczenie w realizacji lub nadzorowaniu tych prac. Ważniejsze jest zaufanie, przeświadczenie, że będzie on rzeczywiście reprezentował interesy zamawiającego, właścicieli/zarządców, mieszkańców oraz środowiska naturalnego.

W większości przypadków wartość usługi nadzoru będzie niższa, niż próg stosowania ustawy Pzp. Należy zastosować procedurę przewidzianą wewnętrznym regulaminem udzielania zamówień podprogowych, który funkcjonuje u zamawiającego. Nie odnosząc się, oczywiście, do żadnej konkretnej regulacji, można podać kilka wskazówek postępowania.

W przypadku najmniejszych zamówień z pewnością należy stwierdzić, że nakład pracy niezbędny do przeprowadzenia jakiegokolwiek postępowania oraz ryzyko wyboru niewiarygodnej osoby są tak duże, że uzasadniają zlecenie bezpośrednio, udzielone osobie godnej zaufania. W zależności od zamawiającego (wielkości jego budżetu), jego

kosztów (płac pracowników) oraz otoczenia rynkowego mogą być w ten sposób wydatkowane kwoty rzędu kilku lub kilkunastu tysięcy złotych.

W przypadku większych zamówień należy dokonać rozeznania rynku (internet, telefon) lub przeprowadzić formalne zapytanie ofertowe skierowane do oznaczonego, zapewniającego konkurencję grona potencjalnych wykonawców. Należy wyselekcjonować potencjalnych wykonawców przed wysłaniem zapytań i skierować je tylko do tych, którzy dają rękojmię należytego wykonania zamówienia. W takim przypadku zamawiający może pozwolić sobie na komfort wyboru według najniższej ceny lub, co jest zalecane, zastosować niektóre z kryteriów omówionych niżej.

W przypadku największych (powyżej 50 tys. zł) zamówień podprogowych wskazane jest przeprowadzenie postępowania konkurencyjnego z publikacją ogłoszenia na stronie internetowej zamawiającego. Ponieważ jest to zaproszenie skierowane do nieoznaczonego grona potencjalnych wykonawców, kluczowego znaczenia nabierają zarówno warunki udziału, jak i kryteria oceny ofert. Dużym błędem jest przyjęcie, że z powodu niewielkiej wartości zamówienia można pominąć warunki udziału oraz stosować cenę jako jedyne kryterium. Jak już stwierdzono: właściwy nadzór pełni istotną rolę w zapewnieniu należytej realizacji zamówienia. Stąd wybór inspektora nadzoru, którego wynagrodzenie jest niewielkie (np. 4-8% wartości usług) ma kapitalne znaczenie nie tylko dla jakości usług o wielokrotnie większej wartości, ale i dla zdrowia wielu ludzi, co trudno wyrazić w pieniądzu (choć i to jest możliwe).

Warunki udziału w postępowaniu są podstawowym narzędziem weryfikacji zdolności wykonawcy do należytego wykonania zamówienia, jednak w analizowanych zamówieniach mogą nie być właściwym narzędziem. Po pierwsze, wydaje się, że usługi nadzoru nad usuwaniem wyrobów zawierających azbest są rzadko zlecane, więc nie ma rozwiniętego rynku podmiotów mających doświadczenie w tym zakresie. Po drugie, nawet, jeśli dopuścić doświadczenie w realizacji tych usług (a nie w ich nadzorowaniu), wydaje się, że zbyt dużo osób zdobyło doświadczenie niewłaściwe, doświadczenie w omijaniu zasad wiedzy technicznej i bhp. Dlatego badanie doświadczenia wielu osób może prowadzić do mylnych wniosków.

Właściwszym podejściem wydaje się weryfikacja wiedzy, sposobu podejścia i zaangażowania inspektora nadzoru. To zaś można ocenić stosując kryteria jakościowe oparte na:

- krytycznej analizie planu prac i/lub planu bioz – należy przekazać wykonawcom przykładowy dokument z prośbą o jego weryfikację oraz wskazanie mocnych i słabych stron,
- metodach nadzoru – należy poprosić o opisanie sposobu prowadzenia nadzoru i budowania relacji z wykonawcą maksymalizujących prawdopodobieństwo należytego wykonania zamówienia,
- analizie ryzyka – należy poprosić o przedstawienie ryzyk związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest oraz działań właściwych dla zapobieżenia ich wystąpieniu, a także działań właściwych dla ograniczenia ich wpływu w przypadku wystąpienia,
- reakcji na sytuacje kryzysowe – należy przedstawić wykonawcom krótki opis problemu(ów) występującego w trakcie demontażu wyrobów zawierających azbest z prośbą o opisanie właściwej reakcji nadzoru.

Ocena według powyższych kryteriów może być dokonana na podstawie:

- pisemnych dokumentów opracowanych przez wykonawców i załączonych do ofert,
- egzaminu pisemnego zorganizowanego w siedzibie zamawiającego bezpośrednio po (lub przed) złożeniem oferty,
- rozmowy kwalifikacyjnej z wykonawcą po złożeniu ofert.

Można, oczywiście, stosować mieszankę tych metod.

Do oceny można użyć tabelę podobną do zaproponowanej metody oceny kryterium jakościowego „Plan pracy”.

Przykład umowy o pełnienie nadzoru inwestorskiego nad wykonaniem usług usuwania wyrobów zawierających azbest.

UMOWA nr ....

zawarta w dniu ..... r. pomiędzy:

.....
mającym swoją siedzibę w ..... przy ul. ...., będącym płatnikiem podatku VAT, posiadającym nr identyfikacyjny ....., reprezentowanym przez:

.....
zwanym w dalszej części umowy „Zamawiającym”,

a

.....
mającym swoją siedzibę w ..... przy ul. ...., będącym płatnikiem podatku VAT, posiadającym nr identyfikacyjny ....., reprezentowanym przez:

.....
zwanym w dalszej części umowy „Inspektorem”.

§ 1

1. Zamawiający zleca, a Inspektor przyjmuje do realizacji usługę nadzoru inwestorskiego nad zadaniem pod nazwą: ....., zwanym dalej „zadaniem”. Usługa nadzoru inwestorskiego jest zwana dalej „usługą” lub „przedmiotem umowy”.
2. Intencją stron umowy jest wykonanie usługi w taki sposób, aby wykonawca zadania wykonał je zgodnie z przepisami, wymaganiami Zamawiającego oraz złożoną Zamawiającemu ofertą.
3. Przedmiot umowy Inspektor wykona zgodnie z:
  - 1) zasadami wiedzy technicznej i najlepszą praktyką,
  - 2) obowiązującymi przepisami, w szczególności w zakresie prawa budowlanego,

bezpieczeństwa i higieny pracy, ochrony środowiska oraz gospodarowania odpadami,

- 3) wymaganiami odpowiednich organów, w tym Powiatowego Inspektoratu Nadzoru Budowlanego, Okręgowej Inspekcji Pracy, Państwowej Inspekcji Sanitarnej, decyzjami i uzgodnieniami dotyczącymi przedmiotu zamówienia,
  - 4) umową o realizację zadania,
  - 5) wymaganiami Zamawiającego,
  - 6) ofertą złożoną Zamawiającemu,
  - 7) umową.
4. Inspektor jest zobowiązany działać jako sumienny doradca zamawiającego. Inspektor jest zobowiązany powstrzymać się od podejmowania jakichkolwiek czynności mogących powodować konflikt interesów.

§ 2

1. Strony zobowiązują się współdziałać przy realizacji umowy w zakresie umożliwiającym efektywne wykonanie zobowiązań każdej ze stron oraz efektywne wykonanie zadania.
2. Strony ustanowią swoich odpowiedzialnych i wykwalifikowanych przedstawicieli, upoważnionych do dokonywania uzgodnień, podejmowania decyzji techniczno-organizacyjnych we wszystkich sprawach dotyczących realizacji umowy. Każda ze stron przekaże na piśmie drugiej stronie w ciągu czterech dni od podpisania umowy nazwisko, imię, tytuł, bezpośredni numer telefonu i faksu swojego przedstawiciela.
3. Zamawiający przekaże Inspektorowi pełnomocnictwo określające zakres udzielonych mu pełnomocnictw.
4. Obowiązku informacyjnego, o którym mowa w art. 14 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, str.1) dalej „RODO”, wobec osób wskazanych w ust. 2 dokonuje ich pracodawca.

§ 3

1. Inspektor będzie wspierał zamawiającego w trakcie postępowania o udzielenie zamówienia na realizację zadania, w szczególności w zakresie opisu przedmiotu zamówienia, warunków udziału w postępowaniu, kryteriów oceny ofert oraz dokonania oceny ofert w kryteriach jakościowych.
2. Po zawarciu umowy o realizację zadania zamawiający przekaże Inspektorowi wykaz nieruchomości wraz z danymi kontaktowymi do właścicieli/zarządców nieruchomości, na których będą prowadzone prace oraz harmonogram prac opracowany przez wykonawcę zadania.
3. Inspektor będzie nadzorował realizację zadania w trybie ciągłym. W przypadku jednoczesnej realizacji zadania w kilku lokalizacjach Strony umowy uzgodnią właściwe postępowanie.
4. Inspektor może w każdym czasie zażądać od wykonawcy dokonania pomiarów pyłu azbestu lub dokonać pomiarów samodzielnie. Wyniki pomiarów będą dołączone do protokołu odbioru częściowego.
5. Inspektor będzie informował Zamawiającego o problemach mogących skutkować

nienależytych wykonaniem zadania formułując jednocześnie propozycję działań, które należy podjąć.

6. Inspektor będzie uczestniczył w odbiorach częściowych dla każdej nieruchomości, będzie weryfikował poprawność prac oraz dokumentacji i będzie podpisywał protokół odbioru częściowego. Na tych samych zasadach Inspektor będzie uczestniczył w odbiorze końcowym zadania.

§ 4

1. Inspektor skieruje do realizacji usługi personel wskazany w złożonej Zamawiającemu ofercie.
2. Zmiana personelu nie jest możliwa. W szczególnych, obiektywnie uzasadnionych przypadkach, Zamawiający może wyrazić zgodę na zmianę personelu, pod warunkiem jednak, że kwalifikacje osoby zastępującej będą nie niższe od kwalifikacji osoby zastępowanej, biorąc pod uwagę zakres i sposób oceny kwalifikacji personelu Inspektora dokonany przez Zamawiającego przed zawarciem umowy.

§ 5

1. Data rozpoczęcia realizacji usługi zostanie określona przez Zamawiającego stosownie do potrzeb, nie później jednak, niż w ciągu 3 miesięcy oraz z wyprzedzeniem co najmniej 7 dni.
2. Inspektor zobowiązuje się świadczyć usługę w terminach uwzględniających:
  - 1) wsparcie Zamawiającego na etapie postępowania o udzielenie zamówienia publicznego na realizację zadania,
  - 2) okres realizacji zadania,
  - 3) wystawienie protokołu odbioru końcowego zadania.
3. Zamawiający szacuje, iż czas realizacji usługi będzie wynosił ..... tygodni, przy czym strony uzgadniają, że rzeczywisty czas realizacji usługi będzie trwał do zakończenia realizacji zadania i podpisania protokołu odbioru.
4. Zamawiający może zawiesić realizację usługi w przypadku, gdy nie będą prowadzone prace, które mają być nadzorowane przez Inspektora, w szczególności:
  - 1) nie zostanie wyłoniony wykonawca zadania,
  - 2) wykonawca zadania nie przystąpi do prac lub przerwie prace na dłużej, niż 2 dni robocze.
5. W przypadku, gdy łączne zawieszenie realizacji usługi przekroczy 14 dni, strony uzgodnią dalsze postępowanie.

§ 6

1. Strony ustalają, że podstawą do określenia wynagrodzenia Inspektora będzie dniówka w wysokości ..... zł brutto. Powyższa stawka zawiera podatek VAT w wysokości ...%. W przypadku zmiany stawek podatku VAT stawka brutto zostanie odpowiednio dostosowana.
2. Wstępne wynagrodzenie Inspektora określone na podstawie założonego czasu trwania usługi wynosi ..... brutto.
3. Rzeczywiste wynagrodzenie Inspektora będzie obliczane na podstawie rzeczywistego nakładu pracy, aż do podpisania protokołu odbioru zadania.
4. W przypadku, gdyby wynagrodzenie Inspektora obliczane zgodnie z ustępem 3 miało

przekroczyć kwotę określoną w ustępie 2, Strony umowy zawrą aneks do umowy.

5. Dniówka, o której mowa w ust. 1 oznacza 8 godzin pracy. W przypadku, gdy wykonawca zadania będzie prowadził prace większą liczbę godzin, Inspektor zgłosi ten fakt Zamawiającemu. Jeśli Zamawiający podejmie decyzję o pozostaniu Inspektora w miejscu prac, będzie on uprawniony do dodatkowego wynagrodzenia za przepracowany czas na podstawie części stawek dniówkowych.
6. Wynagrodzenie będzie płatne w okresach miesięcznych, w oparciu o czas faktycznie przepracowany przez Inspektora.
7. Podstawą wypłaty wynagrodzenia będzie faktura VAT.
8. Należność płatna będzie przez Zamawiającego przelewem w ciągu 30 dni od daty otrzymania prawidłowo wystawionej faktury VAT na rachunek bankowy Wykonawcy nr .....

§ 7

W razie nie wykonania lub nienależytego wykonania umowy:

1. Inspektor zapłaci Zamawiającemu kary umowne:
  - 1) za każdy przypadek niezgłoszonej Zamawiającemu nieobecności na terenie prac – w wysokości dwukrotności dniówki,
  - 2) za każdy przypadek nienależytego, w szczególności niezgodnego z umową lub ofertą Inspektora wykonywania zamówienia – w wysokości 100 zł,
  - 3) za każdy przypadek dopuszczenia do nielegalnego, niezgodnego z obowiązującymi przepisami wykonywania zadania przez wykonawcę – w wysokości 1000 zł,
  - 4) za odstąpienie od realizacji umowy z przyczyn leżących po stronie Inspektora, w wysokości 20 % wynagrodzenia netto.
2. Zamawiający zapłaci Inspektorowi kary umowne:
  - 1) za opóźnienie z przyczyn leżących po stronie Zamawiającego w zapłacie wynagrodzenia należnego Inspektorowi – w wysokości odsetek ustawowych,
  - 2) za odstąpienie od realizacji umowy z przyczyn leżących po stronie Zamawiającego – w wysokości 20% wynagrodzenia netto.
3. Strony zastrzegają sobie prawo do odszkodowania przewyższającego wysokość kar umownych, tytułem szkody poniesionej na skutek nie wykonania lub nienależytego wykonania umowy.
4. Zamawiający będzie uprawniony do potrącenia należnych kar umownych z wynagrodzenia Inspektora.

§ 8

1. Zamawiający może odstąpić od umowy z przyczyn leżących po stronie Inspektora jeżeli:
  - 1) Inspektor nie rozpoczął lub przerwał świadczenie usług
  - 2) Inspektor nienależycie realizuje usługi i nie poprawił ich jakości pomimo dodatkowego wezwania ze strony Zamawiającego
  - 3) zostało stwierdzone, że Inspektor dopuścił do realizacji zadania niezgodnie z obowiązującymi przepisami.
  - 4) suma kar umownych naliczonych Inspektorowi osiągnęła 20% wynagrodzenia netto.

2. Inspektor może odstąpić od umowy z przyczyn leżących po stronie Zamawiającego jeżeli suma kar umownych należnych Inspektorowi osiągnęła 20% wynagrodzenia netto.
3. Odstąpienie od umowy powinno nastąpić w formie pisemnej z podaniem uzasadnienia.
4. W sytuacji określonej w ust. 1 Zamawiający może powierzyć realizację umowy wykonawcy, który złożył kolejną ofertę w postępowaniu poprzedzającym zawarcie umowy.

§ 9

1. W sprawach nie uregulowanych niniejszą umową mają zastosowanie odpowiednie przepisy, w szczególności Kodeksu cywilnego.
2. Strony będą dążyć do polubownego rozstrzygnięcia sporów wynikłych w związku z realizacją umowy. W przypadku niemożności osiągnięcia polubownego rozstrzygnięcia spory będą rozstrzygane przez sąd właściwy miejscowo dla siedziby Zamawiającego.
3. Umowa zostaje zawarta po podpisaniu jej przez obie strony.
4. Umowę sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach, po jednym egzemplarzu dla każdej ze stron.

Zamawiający:

Inspektor:

Załącznik

Przykład regulaminu pracy Komisji Przetargowej.

Regulamin pracy Komisji Przetargowej

§ 1

1. Niniejszy regulamin określa tryb działania komisji przetargowej, zwanej dalej „komisją”, powoływanej na podstawie .....
2. W zakresie nieuregulowanym niniejszym Regulaminem zastosowanie mają przepisy ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych, zwanej dalej „ustawą Pzp”.

§ 2

1. Członkowie komisji rzetelnie, bezstronnie i obiektywnie wykonują powierzone im czynności.
2. Członkowie komisji ponoszą odpowiedzialność za czynności podejmowane w ramach pracy w komisji.
3. Do obowiązków członków komisji należy w szczególności:
  - a) czynny udział w pracach komisji;
  - b) wykonywanie poleceń przewodniczącego dotyczących prac komisji;
  - c) niezwłoczne poinformowanie przewodniczącego o okolicznościach uniemożliwiających wykonywanie obowiązków członka komisji.
4. Członkowie komisji nie mogą ujawniać żadnych informacji związanych z pracami komisji nie ujawnianych w protokole postępowania przed momentem ich udostępnienia.
5. Jeżeli w związku z pracą komisji członek komisji otrzymuje polecenie, które w jego przekonaniu jest niezgodne z prawem, godzi w interes zamawiającego lub interes publiczny albo ma znamiona pomyłki, powinien przedstawić swoje zastrzeżenia przewodniczącemu. Członek komisji powinien również przedstawić przewodniczącemu swoje zastrzeżenia, jeżeli projekt dokumentu lub decyzji, będący przedmiotem prac komisji, w jego przekonaniu jest niezgodny z prawem, godzi w interes zamawiającego lub interes publiczny albo ma znamiona pomyłki.
6. W przypadku nieuwzględnienia zastrzeżeń, o których mowa w ust. 5, przez przewodniczącego komisji członek komisji przedstawia je bezpośrednio kierownikowi jednostki.
7. Członkowi komisji nie wolno wykonywać poleceń, ani czynności, których wykonanie stanowiłoby przestępstwo lub groziłoby niepowetowaną stratą, nawet jeżeli otrzymał takie polecenie na piśmie.

§ 3

1. Członek komisji ma prawo do uczestnictwa we wszystkich pracach komisji.
2. Członek komisji ma prawo wglądu do wszystkich dokumentów związanych z pracą komisji, również nie objętych protokołem postępowania.

3. Członek komisji ma prawo do zgłoszenia w każdym czasie pisemnych zastrzeżeń co do pracy komisji - do przewodniczącego komisji lub kierownika jednostki.
4. Członek komisji ma prawo odmówić udziału w podejmowaniu konkretnej lub określonego rodzaju decyzji, jeśli brak mu wiedzy i doświadczenia niezbędnych do rzetelnego, bezstronnego i obiektywnego pełnienia obowiązków.

§ 4

1. Niezwłocznie po zapoznaniu się komisji z listą wykonawców ubiegających się o zamówienie, członkowie komisji składają pisemne oświadczenia o zaistnieniu lub braku istnienia okoliczności, o których mowa w art. 17 ustawy Pzp.
2. W przypadku złożenia przez członka komisji oświadczenia o zaistnieniu okoliczności, o których mowa w ust. 1, nie złożenia przez niego oświadczenia albo złożenia oświadczenia niezgodnego z prawdą, przewodniczący niezwłocznie wyłącza członka komisji z dalszego udziału w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego. Wobec przewodniczącego czynności wyłączenia dokonuje bezpośrednio kierownik jednostki.
3. Członek komisji jest obowiązany w każdym czasie wyłączyć się z udziału w pracach komisji, niezwłocznie po powzięciu wiadomości o zaistnieniu okoliczności, o których mowa w ust. 1, powiadamiając przewodniczącego. Przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio.
4. Czynności podjęte w postępowaniu przez członka komisji, po powzięciu przez niego wiadomości o zaistnieniu okoliczności, o których mowa w ust. 1, są nieważne. Czynności komisji, jeśli dokonane zostały z udziałem takiego członka, z zastrzeżeniem ust. 5, powtarza się, chyba, że postępowanie zostaje unieważnione. Przepis stosuje się odpowiednio do sytuacji, w której członek komisji zostanie wyłączony z powodu nie złożenia oświadczenia, o którym mowa w ust. 1, albo złożenia oświadczenia niezgodnego z prawdą.
5. Nie powtarza się czynności otwarcia ofert oraz czynności faktycznych nie wpływających na wynik postępowania.

§ 5

1. Przewodniczący komisji wnioskuje do Kierownika jednostki o odwołanie członka komisji w razie:
  - a) wyłączenia się członka komisji z jej prac,
  - b) nieusprawiedliwionej nieobecności członka komisji na dwóch kolejnych posiedzeniach komisji,
  - c) naruszenia przez członka komisji obowiązków, o których mowa w § 2 ust. 3 Regulaminu,
  - d) zaistnienia innej przeszkody uniemożliwiającej jego udział w pracach komisji.
2. Kierownik jednostki może w miejsce odwołanego członka komisji powołać innego członka komisji. Kierownik jednostki zobowiązany jest powołać nowego członka komisji w sytuacji, gdy liczba członków jest mniejsza, niż trzech.

§ 6

1. Pracami komisji kieruje jej przewodniczący.
2. Do zadań przewodniczącego należy w szczególności:
  - a) poinformowanie członków komisji o odpowiedzialności w przypadku naruszenia przepisów ustawy Pzp lub niniejszego Regulaminu,

- b) odebranie od członków komisji oświadczeń, o których mowa w § 4,
- c) wyznaczanie miejsc i terminów posiedzeń komisji,
- d) prowadzenie posiedzeń komisji,
- e) podział prac pomiędzy członków komisji, wyznaczanie terminów ich wykonania oraz zapewnienie ich należytej realizacji,
- f) przedkładanie kierownikowi jednostki do zatwierdzenia projektów dokumentów przygotowanych przez komisję,
- g) nadzorowanie prawidłowego prowadzenia dokumentacji postępowania o udzielenie zamówienia publicznego,
- h) informowanie kierownika jednostki o problemach związanych z pracami komisji w toku postępowania o udzielenie zamówienia publicznego,
- i) nadzór nad przechowywaniem protokołu, ofert oraz wszelkich innych dokumentów związanych z postępowaniem o zamówienie publiczne, w trakcie jego trwania.

§ 7

Do obowiązków sekretarza komisji należy:

- a) dokumentowanie czynności podejmowanych przez komisję,
- b) organizowanie - w uzgodnieniu z przewodniczącym - posiedzeń komisji,
- c) opracowywanie projektów dokumentów przygotowywanych przez komisję, w zakresie zleconym przez przewodniczącego,
- d) obsługa techniczno-organizacyjna i sekretarska komisji,
- e) prowadzenie korespondencji związanej z postępowaniem,
- f) prowadzenie protokołu postępowania oraz pieczęć nad protokołem, ofertami oraz wszelkimi innymi dokumentami związanymi z postępowaniem o zamówienie publiczne, w trakcie jego trwania.

§ 8

1. Komisja rozpoczyna pracę z dniem jej powołania.
2. Komisja kończy pracę z dniem podpisania umowy w sprawie zamówienia publicznego, które było przedmiotem postępowania lub z chwilą unieważnienia postępowania.

§ 9

1. Miejsce i terminy posiedzenia komisji wyznacza przewodniczący.
2. O miejscu i terminie posiedzeń komisji sekretarz powiadamia członków co najmniej dwa dni przed posiedzeniem.
3. W szczególnie uzasadnionych przypadkach o posiedzeniu komisji można powiadomić w terminie krótszym, niż określony w ust. 2.

§ 10

1. Ani komisja, ani jej przewodniczący nie mają prawa składać oświadczeń woli w imieniu zamawiającego.
2. Komisja podejmuje decyzje w obecności co najmniej 2 jej członków. W przypadku braku quorum posiedzenie odracza się.
3. Decyzje o możliwości obecności podczas posiedzeń komisji osób nie będących jej członkami ani biegłymi podejmuje przewodniczący komisji.

§ 11

1. Podstawą podejmowania decyzji przez komisję są projekty decyzji, dokumentów lub ich części opracowane przez poszczególnych członków komisji wyznaczonych przez

przewodniczącego.

2. Przy podejmowaniu wszelkich decyzji członkowie komisji, a zwłaszcza jej przewodniczący, powinni dążyć do osiągnięcia konsensusu.
3. Jeśli nie jest możliwe osiągnięcie konsensusu lub jeśli dokonanie czynności w postępowaniu wymaga wiadomości specjalnych, przewodniczący zwraca się do kierownika jednostki z wnioskiem o zasięgnięcie opinii biegłego.
4. Komisja związana jest opinią biegłego. Jeżeli opinia biegłego jest niejasna przewodniczący może wystąpić za pośrednictwem kierownika jednostki o jej wyjaśnienie lub o sporządzenie opinii przez innego biegłego albo poddać dane rozstrzygnięcie pod głosowanie członków komisji.

§ 12

1. W przypadku, gdy dokonanie oceny ofert lub innych czynności w postępowaniu wymaga wiadomości specjalnych, przewodniczący komisji zwraca się do kierownika jednostki z pisemnym wnioskiem o zasięgnięcie opinii biegłego. Wniosek powinien zawierać przedmiot opinii (zestaw pytań do biegłego) oraz wskazanie odpowiedniej kandydatury na biegłego.
2. Przepisy dotyczące praw i obowiązków członków komisji stosuje się odpowiednio do biegłych.

§ 13

1. Z każdego posiedzenia komisji sekretarz komisji sporządza protokół, zawierający:
  - a) oznaczenie miejsca i terminu posiedzenia,
  - b) listę obecności członków komisji, biegłych i innych osób obecnych podczas posiedzenia,
  - c) zapis czynności i decyzji podejmowanych przez komisję podczas posiedzenia.
2. Protokół z posiedzeń komisji podpisują przewodniczący i sekretarz komisji.

§ 14

1. Protokół z postępowania o zamówienie publiczne, o którym mowa w art. 96 ustawy Pzp, sporządza sekretarz komisji, a podpisują wszyscy członkowie komisji.
2. Brak podpisu któregośkolwiek z członków komisji powinien zostać wyjaśniony w załączonej do protokołu notatce podpisanej przez przewodniczącego i sekretarza komisji.
3. Jeżeli powodem braku podpisu są zastrzeżenia członka komisji co do prawidłowości postępowania, do protokołu załącza się również pisemne zastrzeżenia członka komisji.
4. Przewodniczący przekłada protokół z postępowania o zamówienie publiczne kierownikowi jednostki do zatwierdzenia.
5. Protokół wraz z załącznikami jest jawny i podlega udostępnianiu w trybie art. 96 ust. 3 ustawy Pzp.

§ 15

1. Komisja zapoznaje się z dokumentami opracowanymi na etapie przygotowania postępowania.
2. Komisja przygotowuje i przekazuje do zatwierdzenia kierownikowi jednostki projekty wyjaśnień i modyfikacji dokumentów, o których mowa w ust. 1, jeżeli jest to konieczne.
3. Komisja dokonuje czynności polegających na:
  - a) kwalifikacji wykonawców,
  - b) badaniu i ocenie ofert,
  - c) innych czynności powierzonych przez kierownika jednostki.

§ 16

1. Komisja proponuje wybór najkorzystniejszej oferty na podstawie indywidualnej oceny ofert dokonanej przez członków komisji, po szczegółowym zapoznaniu się z ofertami oraz opiniami biegłych (jeżeli byli powołani).
2. Indywidualna ocena ofert odbywa się wyłącznie na podstawie kryteriów oceny ofert, określonych w specyfikacji istotnych warunków zamówienia. Każdy z członków komisji sporządza pisemne uzasadnienie indywidualnej oceny.
3. Przy zastosowaniu kryteriów opisanych wzorami komisja może sporządzić zbiorcze zestawienie oceny ofert. W takim przypadku pisemne uzasadnienie indywidualnej oceny ofert, o którym mowa w ust. 2, zastępuje się pisemnym uzasadnieniem wyboru najkorzystniejszej oferty.
4. W przypadku zaistnienia okoliczności, o których mowa w art. 93 ust. 1 ustawy Pzp, komisja występuje do kierownika jednostki o unieważnienie postępowania. Pisemne uzasadnienie takiego wniosku powinno zawierać wskazanie podstawy prawnej oraz omawiać okoliczności, które spowodowały konieczność unieważnienia postępowania.